Smiglecki Marc. X

6 fl

PRZESTROGI DO SVMNIENIA NALEZACE

Od iednego Miłośniká Oyczyzny wydáne/

Dla informáciey potrzebney

WW. Kátholikom ná

Elekcyą zgromádzonym/ y drugim ktorzy *liberam vocem* máią/ ná Trybunałách Seymikách/ y Seymách.

Zá Pozwoleniem Vrzędu Duchownego

Roku Páńskiego 1632.

PIERWSZA PRZESTROGA

NIe godzi śię Pánom świeckim/ áni ná Seymách/ áni Seymikách/ áni ná Trybunałách/ áni ná inszych mieyscách y okázyách/ sądźić osob duchownych. K temu nie godzi śię żadney Rzeczypospolitey świeckiey/ choć w sobie máiącey Arcybiskupy y Biskupy/ stánowić żadnych praw/ ordináciy/ Constituciy/ y vstaw tym podobnych/ ná osoby duchowne/ iáko są Biskupi/ Práłáci/ Kánonicy/ Plebani/ Zakonnicy y Zakonniczki ꝛc. A kto tákie rzeczy stánowi/ śmiertelnie grzeszy/ y w klątwę Kośćielną wpada (bo Kosciol nie wyklina iedno o grzechy śmiertelne/ y to nie o káżde/ ále o znáczne y bárzo grube) od ktorey klątwy nie może być rozgrzeszony od swego Plebaná/ áni od Zakonniká żadnego/ chybá ieśliby miał ná to pozwolenie wyráźne od Stolice Apostolskiey/ ábo od kogo inszego/ ná to moc od niey máiącego.

Ná pokazánie tey prawdy/ nie trzebá wielu dyskursow. Bo naprzod in Bulla Cœnæ Domini wyráźnie iest wydána klątwá ná tákie temi słowy num: 14 & 15 Etiamsi fuerint Præsidentes Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorũ: Cancellarii, Vicecancellarii, Consiliarii ordinarii, vel extraordinarii, quorumcunq; Principum Secularium: etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, vel aliâ quacunq; præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi,

 Episco-

Episcopi, Abbates, Commendetarii seu Vicarii fuerint: Excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos, qui per se, vel alios, auctoritate propria, personas Ecclesiasticas, Capitula, conuentus, Collegia Ecclesiarum quarumcunque coram se, ad suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium vel Parlamentum, præter Iuris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, *directè vel indirectè*, quouis quæsito colore; Nec non, qui Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas; seu quæuis alia Decreta, in genere vel in specie, ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis aut priuilegij: vel alias, *quomodolibet* fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel *factis vel ordinatis vsi fuerint* (to trzebá dobrze vważyć tym co choć nic nie stánowią/ iednák wykonywáią Konstitucye tákie od drugich postánowione) vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias *quouis modo restringitur:* seu Nostris, & dictæ Sedis ac *quarumcunque Ecclesiarum* iuribus, *quomodolibet directè vel indirectè, tacitè vel expreßè præiudicatur &c:*

Przyczyná czemu świeccy nie mogą áni sądźić osob duchownych/ áni żadney Konstituciey ábo práwá ná nie stánowić/ áni ná dobráich/ iesttá/ że są y osoby y dobrá duchowne iure diuino, & Ecclesiastico, & Cæsareo, wyiete z mocy y iurisdikciey osob y vrzędow świeckich: iáko tego vczą Concilia generalia, y sacri Canones, y práwo Cesárskie / y Doctores Theologiæ & Iuris Canonici. Czytay o tym práwá Kośćielne in Decretali, Ecclesia S. Mariæ. de constitutionibus. & Bonifacij 8. de immunit. Eccl. §. 1. & quanquam de censibus approbata in Concil: Lateran. sess. 10 & Trid: loc. infra cit. & in can.

Benè

Bene quidem. dist. 96. Poniewaz tedy práwo zadne nie może być ważne áni stánowione od tego ktory ná to nie ma mocy/ábo iurisdikciey/ nie máiąc iey świeccy ná duchowne/zadnego ná nie práwá stánowić nie mogą/y ieśli co postánowią/ nic nie waży/ y stánowiąc y wykonywáiąc ciężko grzeszą/ iáko się pokazáło. ex Bulla Cœnæ Domini.

Przeto Concilium Tridentinum sess. 25 cap. vlt. ták mowi S. Synodus Seculares Principes officij sui admonendos esse censuit, nec permissuros vt officiales aut inferiores magistratus, Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarũ immunitatem *Dei Ordinatione*, & Canonicis Sanctionibus constitutam, aliquo cupiditatis studio, seu inconsideratione aliqua violent. &c. R. Concilium Coloniense par: 9. c. 20. Immunitas Ecclesiastica vetustissima res est, iure pariter *Diuino & humano* introducta, quæ in duobus potissimum sita est. Primum, vt Clerici eorumq; possessiones, & bona vectigalibus, & tributis, alijsq; muneribus latis libera sint &c. Toż dawnieysze Concilia twierdzą. Lateranense sub Alexandro & Innocentio Tertio cap. 19 & 46. Moguntinum primum c. 6. & secundum c. 76. y wiele inszych. Ale nie wádzi vważyć co sub Innoc. 3. Cõciliũ Lateráńskie c. 44. mowi Cũ laicis quamuis religiosis disponẽdi de rebus Ecclesiasticis, nulla sit attributa potestas, quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, dolemus sic in quibusdã ex illis refrigescere charitatem, quod immunitatem Ecclesiasticæ libertatis, quam ne dum sancti Patres, sed etiam Principes seculares, multis Priuilegijs munierunt non formidant suis Constitutionibus, vel potius confictionibus impugnare, non solum de feudorum alienatione, & aliarũ possessionũ Ecclesiasticarũ, & *vsurpatione iurisdictionum &c.* A że ták iest iáko mowi Koncilium o

 świec-

świeckich Monárchách / rzecz pewna. O Konstántynie Wielkim pierwszym Cesárzu Chrześcianskim ták pisze Nicephorus lib. 7 Hist: Eccl. c. 46. Clericos omnes Constitutione latá, immunes liberosq; esse permisit, iudiciumq; & iurisdictionem in eos Episcopis mandauit, & quod Episcopi iudicassent, id robur & authoritatem sententiæ omnem, habere debere decreuit. Syn iego Constántinus secundus in Cod: l. 2. de Episcopis & Clericis nie tylko pokázuie być wyięte osoby duchowne z mocy y władzy vrzedu świeckiego/ ále y dobrá ich / y rzeczy kupnem nábyte/ y czeládzi ich toż pozwala/ Coniugibus, liberis, & ministerijs, id est maribus pariter ac fæminis, eorũq; filijs & filiabus, & hominibus, etiam eorundem qui operam in mercimonijs habent. Id quod Diui Principis genitoris mei statuta, multimodá obseruatione cauerunt. Potym Constánci⁹/ Constáns/ apud Soz. lib. 3. c. 16. Auxêre, quæ alij fecerunt imperatores Clericis, filijs eorum, & familiæ, eximios honores & immunitatem quoq; tribuerunt. Toż pisze lib: 6 cap: 3. o Jowinianie Cesárzu. Toż potwierdzáią Wálentinianus y Márcyanus Cesárze C. de sacros. Eccl. l. 12 y tenże Márcyanus/ l. 14. C. de Episc: audien: Quicunq; inquit voluerit aliquem Clericum lite pulsare, apud Archiepiscopum causam dicat. Tákże Wálentinianus / Theodozyus y Arkádius Cesárze/ caus. 11. q. 1. c. 5. Continuatá lege sancimus, vt nullus Episcoporum, vel eorum qui in Ecclesiæ necessitatibus seruiunt, ad iudicia siue ordinariorum siue extraordinariorum iudicum protrahatur. Habent enim illi suos iudices, nec quicquam in his, publicis est commune cum legibus. Tenże Theodozyus y Wálentinianus l. vlt. C. Theodos. de Episc. & Cler: Fas inquiunt non est, vt diuini muneris ministri, temporalium po

testatum-

testatum subdantur arbitrio. Iustinian Cesarz in Auth. Causa, quæ fit cum Monacho C. de Episc: & Cler. powiedziawszy że spráwy osob duchownych máią być odpráwowáne przed Biskupámi álbo Opátámi/ przydáie: Ciuilis iudex, qui de his causis sententiam proferre præsumpserit ab administratione depulsus, *tanquam Diuinitati contumeliam faciens*, pœna decem librarum auri cum officio mulctabitur. Tenże l. p. Sancimus. C. de Sacros. Ecclesijs, mowiąc o rzeczách Kościołom dárowánych/ ne possint alienari, przydáie. Quia ea, quæ diuini iuris sunt, humanis nexibus non illigari sanxerunt. Tenże Iustinian in Const: 123. si Ecclesiasticum negocium sit, nullam communionem habeant Ciuiles Magistratus, cum ea disceptatione, sed Religiosissimi Episcopi, secundum sacros Canones negocio finem imponunto: siue controuersia sit de iure Ecclesiastico, *siue de quibuslibet alijs rebus.* Si quis reclamet, causa ad Archiepiscopum & Patriarcham defertor, & ille secundum Canones & leges finem adhibeto. A dáiąc przyczynę/ czemu duchowni máią być wolni od sądow y Constituciy świeckich osob/ ták mowi l. Sancimus 2. C. de sacros. Eccl. Cur enim non facimus discrimen inter res diuinas & humanas? Et cur non competens prærogatiua cælesti fauori conseruetur? A ponieważ Iulianus Apostatá wielki nieprzyiaciel Kościołá Bożego/ od ktorego do Pogáńskiego báłwochwálstwá sie vdał/ iáko świadczy Sozom. lib. 5. c. 5. Clericos denuo curijs addidit, & leges eorum causá latas abrogauit, dwá dawnieyśi niż Iustinian Cesárze/ Leo y Antemius l. 15. C. de Sacrosan: Eccles-

przy-

przywrociwszy práwá/ ktore duchowni przedtym mieli/ y ná osoby ich y ná insze rzeczy/ názywáią przećiwne Duchownym/ Julianowe státutá/ tyrannica, sacrilega, impia, y dáią te przyczyne: quia facta fuerunt contra ipsum Deũ. Tákże y Federycus Cesarz/ auth. statuimus. C. de Epis. & Cler: statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quæstione vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat, contra Constitutiones Imperiales & Canonicas sanctiones. Quod si actor fecerit, a suo iure cadat, iudicatum non teneat, & Iudex ex tunc potestate iudicandi priuetur. Et auth: Cassa de sacros. Eccl. Cassa & irrita esse denunciari præcipimus omnia statuta & consuetudines contra libertates Ecclesiæ, earumq́ personas, inductas aduersus canonicas vel imperiales sanctiones: & ea de capitularibus penitus aboleri mandat noua Constitutio & de cetero similia attentata ipso iure nulla esse decernit. Sed si per annum huiusmodi nouellæ constitutionis aliqui inuenti fuerint contemptores, bona eorum per totum nostrum imperium, impunè ab omnibus occupentur.

Dla tych prerogátyw duchownego stanu/ pobożni Krolowie nie śmieli ná osoby duchowne sie targáć/ choć w excessách wielkich nálezione. Kiedy ieden kápłan w Angliey przećiwko Henrykowi siodmemu Krolowi krolestwo zbuntował/ ták że wiele tysiecy ludzi ná woynie domowey/ przezeń wzbudzoney legło/ Krol Henryk vspokoiwszy krolestwo/ y te ktorzy nań powstáli byli skaráwszy/ onego iednák kápłaná co był przyczyną wszytkiego złego/ odesłał do duchownego sądu. iáko pisze Kárdynał Polus lib. 3. de vnit. Eccl: Tákże kiedy Roku 1520 przećiwko Károlowi piątemu/ Krolowi Hiszpáńskiemu/ y iego

Mátce

Mátce Joánnie/niektorzy Rokoß podnieśli/ do ktorego śie też y niektorzy Duchowni byli przymießáli wydał Karolus edykt ná te swowolniki w miásteczku Bormes/ roskázuiąc vrzędom/ żeby ie karáli/ duchownych iednák zákazał tykáć ále żeby ie do sądu duchowne° odesłáli: iáko świádczy Molina lib. 4. c. 11. num: 58 de Hisp: Primog: Jáko tedy dáleko wiecey w rzeczách tych/ ktore nie są złe/ ále indifferentes, nie máią Pánowie świeccy ná duchowne powstawáć/ y ná nie artykuły po Seymách y seymikách rozpisowáć/ y onych spráwy y postępki reformowáć. Nie świeckich to rzecz. Może śie tákim słußniey rzec to / co niegdy ś. Ambroży epist. 32 nápisał Walentinianowi Cesárzowi wtrącáiącemu śię w rządy Kościelne. Noli grauare Imperator, vt putes te in ea quæ diuina sunt, Imperiale aliquod ius habere: Publicorum tibi mœnium ius commissum, non sacrorum A wy PP. co y do mieyskich murow práwá nie maćie/ czemu śię ná Biskupie intraty / ná ich y drugich wßytkich duchownych dochody: nastepowánia z Biskupstwá nižßego ná wyžße; ná pluralitatem beneficiorum Biskupstwom vbożßym dánych: ná zábraniánie duchownym/ officia in Repub: & Cancellaria regia, targaćie? Nie wáßá to rzecz. Reformuyćie pierwey swe excessy/ á drugich ieśli iákie w nich są/ ich Przełożonym opowiedzćie/ y onych rozsądkowi zostáwćie.

Nie może być dobrym sumnieniem zniesione z Tribunalow Iudicium Compositum, y kto o to sie stára/ ábo ná to pozwala/ śmiertelnie grzeszy/ y w klatwe by wpadał ten/ ktoryby to przewiodł ná Seymie/ ábo tego był przyczyna.

Dla tych przyczyn 1. Bo wydziera práwo porządnie dáne osobom Duchownym/ y od nich dawnym vżywániem vgruntowáne. A że to práwo iest rzecz wielce znáczna / y bárzo potrzebna / znáczna musi być krzywdá odeymowáć to práwo Stanowi Duchownemu. 2. Kiedy by sie zniosło to Compositum iudicium, tym sámym/ byliby przymuszeni Duchowni/ stawáć przed Sędziámi Swieckimi/ y od nich sámych być sądzeni/ co iest contra immunitatē Ecclesiasticam, ktora gwałcący/ y Iurisdikcya ná Duchowne sobie przywłaszczáiący y rozciągáiący / są od Kościołá Bożego wyklęci/ iáko sie pokazáło w pierwszey przestrodze.

Záwsze w Kościele Bożym Duchowni do sądow byli wzywáni. Nescitis mowi Páwel ś. pisząc o przełożonych Kościelnych 1. Cor. 6. quoniam Angelos iudicabimus quanto magis sæcularia? Co do wszytkich Przełożonych Kościelnych należy. l. Can: nemo cum seqq 9 q 3. Przeto słusznie sámi Cesárzowie ták respektowáli ná zdánia y Dekretá osob Duchownych/ że práwem to wárowáli/ áby zá

rzecz

rzecz święta y poważenia godna to miano / coby przez Kápłáńſki dekret było oſadzono. l. 1 C. Theodoſ: de Epiſc: & Cler: Owßem dáli moc práwuiącym śię/ vdáć śię do ſądu Duchownego / choćby ſtroná przećiwna temu kontrádykowáłá / y zákazáli ápelláciey od dekretu ſądow Duchownych. Arcádius y Honorius l. 4. C. de Epiſ: audi. y Theodozyus apud Gratian: Can 34 11. q 1. y Carolus Magnus Can: 36. eod. q. l. & C. 13. ext: de Iudic. Náwet y Theodoricus Gotſki Krol/ choć Ariánin/ toż poſtánowił/ ná ten czás/ kiedy miał pod ſobą wßytkę Włoſką ziemię iáko śię pokázuie ex Magno Aurelio Caſſidoro lib. 3. Epiſt: 37. w liśćie ktory imieniem tego Królá piſał/ do Piotrá Biſkupá. Dziwna rzecz/ Iuſtynian Ceſarz Nouell. 123. §. omnibus świeckim zákazał litanias facere bez Duchownych/ á náśi niektorzy politycy/ chcą Duchowne z Trybunałow wyſádźić/ do ktorych/ więtßey/ rády/ pomocy/ direkcyi/ vmieietnośći trzebá niż do Litánij. A tey rády/ y vmieietnośći pewnie więcey śię naydźie w Duchowchyn/ niż w świeckich. Nie dármo Duch ś. nas w tym vpewnia Málách. 2. w. 7. Labia Sacerdotis cuſtodient Scientiam, & Legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum eſt. Dla tego Pan Bog Deut: 17. a w 8. od ſądow świeckich odſyła ludźie do ſądu Kápłáńſkiego/ nie tylko w ſpráwách duchownych/ ále y w politycznych/ zwłaßczá kiedy ſą ſpráwy trudne do oſądzenia/ y kiedy miedzy ſędźiámi ſą

rożne zdánia A kto by ná Kápláńskim dekrećie / po sa- dách polityckich wydánym nie przestał / każe go Pan Bog ná támtym mieyscu gárdłem karáć v. 12 Qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto iudicis, morietur homo ille, & auferes malum de Israel. Bo ná ten czás godziło sie Kápłanom ná gárdło osadzić / y krew in pœnam peccati, per iustitiam punitiuã, rozlewáć / iáko mamy tego przykłády. Exod: 32. v. 28 Num: 31. v. 1. 2. Paral. 23. v. 14. 3. Reg: 18. v. 40. y ná inszych mieyscach.

A nie tylko pismo Boże / y práwá duchowne / y dawne świeckie / y násze dawne Polskie w Státućie / do sadow brály os. by duchowne / y onych sadom świeckie poddawáły / ále y sámi pogánie / rzadzac sie tylko Lumine naturæ toż mieli w zwyczáiu. Wiemy iáka byłá authoritas v Grekow y Rzymian / rádnych Pánow / Consulum, & Senatus: á przecie w wietszym dáleko poszánowániu byli ich Kápłani / bez ktorych rády co postánowić / mieli sobie za piaculum, iáko świádcza sámi pisárze pogáńscy przedni: Cicero lib: 2 & 3. de legibus & lib: de Diuin: 1. in Orat: pro domo sua. Tacitus lib. 3. 8. 11. annal: Plin: lib: 4. Ep: 31. & lib: 10. Epla: 73. Plutarchus in Numa, Marcello, & in qq. Rom: 44. & vlt: Lampridius in vita Alex: Imp: A tych ktorzy nie byli posłusznemi tym swoim Kápłanom / zá niezbożne mieli / y z nimi obcowáć y onych do siebie przypuszczáć nie chćieli. To o Atheńczykách pisze Plato lib: 5. de legib. prope finem. Aristopha-

nes

nes in Horis. Euripides in Oreste. Cicero lib: 3. offic: o Fráncuzách toż świádczy Cæsar lib: 6. de bello Gallic: o Niemcách Tacitus lib: 6. hist: siue de moribus German: o Rzymiánách / Cicero lib: 1. de diuinat. Horatius Epod: Od. 5. o Inszych narodách Plinius l. 6. hist: c. 22. & lib: 28. c. 2. Liuius lib. 4. A co wietsza dla tego nieuszánowánia swych Káplanow / zkłádáli wielu z vrzedow/ z Senatu/ y z Páństwá zrzucáli/ iáko pisze Cicero lib: 2. de legib: Liuius lib: 4. Plutarchus in Marcello. Valerius Max: lib: 1. c. 2 & 3. A ogułem mowiac/ znácznie to opisuie Cicero in Orat: pro domo sua; tantam Pontificum fuisse potestatem, vt omnis Reipub: dignitas, omnium Ciuitatum salus, vita, libertas, aræ, dij penates, bona, fortunæ, domicilia illorum Sapientiæ, fidei, potestatiq; commissa, creditaq; esse viderentur. Dla tego Alexánder Wielki Monárchá wziawszy miásto Thebe wolna Sláchte przedał/ á Káplanom dał pokoy iáko pisze Ælianus lib: 13. ver. hist: c. 7.

Niech sie tedy od Pogan vcza nási Politico Katholicy / iáko máia mieć w poszánowániu przełożone Kościelne y Káplany/ o ktorych ták ś. Ambroży pisze apud Gratian: in c. duo. 96. dist: Aurum non tam preciosius est plumbo, quam Regiá potestate Ordo Sacerdotalis:

TRZECIA PRZESTROGA

SMiertelnie grzesza/y w klatwe wpadáia ći/ktorzy badź przez Constitucie/badź inszym sposobem/zákázuia ábo przeszkadzáia/żeby kościołom/ábo klasztorom/

 y in-

y inszym mieyscom/ ábo osobom duchownym/ nie zápisowano/ ábo nie dárowano/ ábo nie odkázywano w testámentách/ y tym podobnych dárowiznách/ żadnych dobr leżacych/ y ci ktorzy nie dopuszczáia osobom duchownym nábywáć przez kupno ábo commutácya támtych máietności/ y ci ktorzy stánowia tákie práwá/ ná duchowne/ żeby máietności dárowánych/ ábo zápisánych nie trzymáli/ ále ie przedáli/ y ci ktorzy zábraniáia/ żeby successyi práwem przyrodzonym y pospolitym im należacey/ nie bráli w dobrách krewnych swoich.

Dowod te° iest táki. Kto gwálci osobom duchownym ábo vmnieysza libertatem, & immunitatem Ecclesiastic ám in re graui, ktora diuino & humano iure máia/ ten śmiertelnie grzeszy/ y w klatwe wpada/ wydána ná tákie od Kościolá Bożego. Ale ci co zákázuia dáwáć Kościolom y mieyscom y osobom duchownym dobrá leżace/ y ci ktorzy onym niedopuszczáia tákich dobr kupnem abo przez commutácya nábywáć/ y nábytych ábo zapisanych ábo náznáczonych trzymáć/ ále każa one przedáć ábo miásto nich pewna summe/ á iescze mnieysza/ niż dobrá stoia/ wziać/ gwalca ábo vmnieyszáia libertatem Ecclesiasticam: Przeto śmiertelnie grzesza/ y w klatwe wpadáia. Ták to dawno osadził Bonifacyus 8. in c. fin: de reb: Eccl: non alienandis in 6. Alexánder 4. in c. 1. de immunit: Eccl: eodem libro. Innocencyus 3. in c. fin. de reb: Eccl: non alienand. Gregorius 9.

Cle-

Clemens 4. Mártinus 4. A nászych czásow Paulus 5. w Roku 1606 ktory o mnieysza rzecz wyklał Rzeczpospolitą Wenecką / y ná wszytko iey Páństwo interdykt dał miedzy inszemi przyczynámi / y o to / że támtá Rzeczpospolita / zákazáłá byłá Anno 1605. żeby żaden w Páństwie Weneckim nie dawał dobr leżących ná Kościoły & pias causas, áni testámentem áni żádną álienácyą quæ fit inter viuos pod żadnym pretextem bez dozwolenia Senatu. A ieśliby kto co tym dárował / żeby po pewnym czásie to duchowni, powinni byli przedáć / á żeby ná Kościoł obrócili pieniądze wzięte zá te dobrá przedáne. W ktorey Constitucyi Weneckiey są trzy folgi / ktorych niemász w Affektácieynászych PP. Politykow. Pierwsza. że nie zákazáli absolutè dobr leżących zápisowáć / ále żeby sie to nie dziáło bez dozwolenia Senatu. A nási Pánowie absolutè roskázuią nic zgołá Kościołom & locis pijs niezápisowáć. Druga. Pozwaláli PP. Weneći / duchownym wziąć possessyą máietnośći sobie dárowánych: A PP. Politycy nási tego zákázáć chcą / dozwaláiąc tylko duchownym / żeby sie zá nie kontentowáli pewną summą pieniężną. Trzećia. PP. Weneći dopuszczáią / żeby ták wiele pieniedzy wzięli duchowni zá nábyte y przedáne máietnośći / iák wielu stoią. A nási PP Politycy / chcą odbyć duchowne mnieysza summą / niż maietność stoi / to iest ták iáko Mniszki / czwartą cześcią. Ieśli tedy Paulus 5. deklárował że y dla tego PP. Weneći wpádli w klą-

twy dawno od Kośćiołá Bożego/ ná te wystepki wydáne/ y sam znowu/ nową klatwę ná nie wydał: dáleko pewniey y więcey ći są in iure Ecclesiastico communi, y od stolice Apostolskiey / y zwierzchnośći Kośćielney ipso facto wykleći/ ktorzy Kośćiołem y mieyscom / y osobom duchownym / bárźiey wiążą rece y libertatem Ecclesiasticam onym szerzey y dłużey odeymuią/ niż odieła byłá Rzeczpospolita Wenecka. Bo libertas Ecclesiastica nie iest mnieysza niż Sláchecka káżda świecka. Ieśli tedy świeccy sláchecktiego vrodzenia máią wolnosc kupowáć máietnośći / y bráć kiedy im kto zápisze ábo dáruie / y gwałtby sie im dział/ kiedyby Kśieża tego im zábraniáli/ choć oni Kśieży w wielu rzeczách podlegáią: ták też kiedy Slachtá tego duchownym broni/ gwałt ich wolnośći y prawu czyni. A iż Concilium Trydentskie y insze dawnieysze/ iáko y Honorius tertius Papież cap. nouerit. 49. & cap: grauem: 53. de senten: excomm: wyklina tákie/ ktorzy gwałcą práwa Kośćielne y duchownych osob/ przeto tácy y w klatwę wpadáią/ y śmiertelnie grzeszą/ gdyż klatwą Kośćioł nie karze iedno zá grzech śmiertelny. iáko vczą y Canonistę y Theologowie. Dobrze mowi Báldus wielki Iuristá in repet: l. 1 C. de Sacros Eccl. że to práwo wolnośći Kośćielney/ iest moc czynić to/ co sie podoba/ y co od drugich vczćiwie y przystoynie sie czyni l. libertas. ff. de stat. hom. §. 1. institut: de iur: person. A ponieważ według práwá

Kośćiel-

Kośćielnego/ od Bogá dánego/ y od Oycow śś. y od Cesárzow vchwalonego/ Ecclesiæ in plenitudine iuris sui & libertatis integritate debent lætari: in c. 2. de immun. Eccles. in 6. Nie może żaden bez wielkiego grzechu/ tego práwá przećiwną Constytucyą áni żadnym inszym sposobem znośić. A znoszac wielką krzywdę y gwałt czyni/ y niespráwiedliwość rozmáitą w tym pokázuie.

Naprzod. Że to gwałći y znośi/ co kośćiołowi nie tylko iure diuino & Ecclesiastico ále y humano iest dano. Dawno tego y Constántinus Cesarz pozwolił/ iáko mamy l. 1. C. de Sacros. Eccl. Habeat vnusquisque licentiam sanctissimo Catholico, venerabilique Concilio *bonorum quod optauerit relinquere*, & non sint cassa iudicia eius. Toż pozwolił y Iustinian Cesarz l. fin. C. eodem tit. A ták przećiwko temu/ ktory Kośćiołowi Bożemu wolność wydziera/ słusznie mogą śię przystosowáć one słowá S. Grzegorza in Psal. 5. pænit. w. 9. pisáne do Maurycego Cesarzá/ turbuiącego kośćielne práwá tym podobne: Nulla ratio sinit, vt inter Reges habeatur, qui turpissimi lucri cupiditate illectus, sponsam Christi captiuam cupit abducere. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis precio redemptam Saluator noster voluit esse liberam, hanc, ipse potestatis regiæ iura transcendens, facere conatur ancillam. Ale chociaby nie mieli duchowni/ żadnego inszego ná to práwá oprocz kośćielnego/ nie może żadna Rzeczpospolita świecka im tego odiąć. Iest o tym iásna Decisia w práwie Cesarskim Váleriáná y Márciáná Cesarzow. Omnes pragmaticas sanctiones, contra Canones Ecclesiasticos, robore

bore

bore suo & firmitate vacuatas cessare præcipimus. C. de sacros. Eccl
l. Priuilegia. Toż mowią kościelne práwá. Imperiali iudicio
non possunt Ecclesiastica iura dissolui, mowi Nicolaus Papa
apud Gratian. dist. 10. can. 1. & can: 4. Táże Felix Papa ták stá-
nowi. Constitutiones contra canones & decreta Præsulũ Romano-
rũ, vel bonos mores, nullius sunt momenti. Czemuż że Kościel-
nym vstáwom podlegli świeccy. Imperatores Christiani sub-
dere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre.
Can: si Imperator dist. 96. in fine. Kto tedy przećiwko Bo-
skim/ y Kościelnym y Cesárskim práwom/ nie dopuß-
cza duchownym dobr Slácheckich nápotym/ gwalt im
czyni/ przeto ie krzywdźi y ćieżko grzeßy.

2. Krzywdę wielką czyni y z tey miáry/ że co iest de iu-
re naturæ, & de iure gentium, áby káżdy swoiemi dobrámi
disponował iáko chciał/ gwałći/ zákázuiąc świeckim/ że-
by Kośćiołom y locis pijs nic leżącego nie dawáli: y wol-
ność Sláchecką tym sposobem obracáią w niewolą/ ći
libertatis nobilium, rzkomo Vindices & Defensores. Kiedy Kon-
stantyn Wielki Cesárz pozwolił/ áby káżdy co chćiáł Ko-
śćiołowi legował testámentem/ przydáie piękną rácyą Po-
lityczną. Nihil est enim quod magis hominibus debeatur, quàm vt
supremæ voluntatis liber sit stylus, & licitum, quod iterum non re-
dit, arbitrium. A ták ći Pánowie coby sámi rádźi wßytko
mieli/ zákázuiąc dárowizn ná Kośćioły/ nie tylko libertatem
Ecclesiæ ále y ciuilem, y Slachecką gwałcą/ przeto w tym
ćieżko grzeßą. Wietßa iest moc nád poddánemi/ tám
gdźie

gdźie iest absolutum Dominiū, niż in libera Repub: táka iest tá. A iednák absoluti Reges, non sunt domini bonorum spectantium ad particulares personas, przy ktorych iest własność y Dominiū. Quilibet in re propria est moderator & arbiter. l. in re mandata. C: mandat. l. etsi lege ℥ consuluit. ff. de pet. hæred. Y ták dobrze piše Seneca lib: 7. de benef: c. 4. Ad Reges potestas omniū pertinet: ad singulos, proprietas. Et cap. 5. sub optimo Rege, Rex omnia imperio possidet: *singuli dominium* A coż to iest/ Dominium? to/ że kto iest Pánem swey máiętności/ może oną ná przystoyne rzeczy šáfowáć/ ták iáko mu sie podoba/ á zwłasczá/ kiedy ią ná cześć Bożą/ ná sługi Boże/ ábo ná co inšego przystoynego chce obroćić. Kto tedy nástępuie ná Dominium y ná proprietatē priwatnych osob ile Szláchecķiego vrodzenia/ wydźieráiąc ie im/ y zábraniáiąc vsum sui dominij & proprietatis, wielką y onym krzywdę czyni/ y tym/ ktorych oni chcą vczynić vczestnikámi dobr swoich/ sobie od Páná Bogá dánych/ nie ná zbytki/ nie ná wychowánie zuchwáley y ludźiem škodliwey á niepotrzebney zgráie/ nie ná obrázę Bożą (ná ktorą pospolićie nieostrożna Szláchtá swe dostátki obraca) ále ná chwałę Bożą/ ná rozmnożenie sług Bogá we dnie y w nocy chwalących/ y onego ná grzechy świeckie rozgniewánego błagáiących. Biádá światu/ rzekł raz P IEZVS ś. Teresiie kiedyby nie było Zakonnikow ná świećie/ choć/ práwi/ widźiš/ że niektore Zakony osłábiáły w doskoná-

łośći/

łości/ ktora w tych Zakonach ná ich poczatku bárziey kwitnełá. Ták w żywocie iey opisánym naydzieß v Rybery lib 1. cap. 12.

3. Wietßy iest gwałt y krzywdá/ zákázowáć kupná/ y dárowizny/ábo commutáciey dobr leżacych/ niż ruchomych. A iednak kiedy zá Symmáchá Papieżá roku 302 ná iednym Concilium czytána byłá Constitucia od nieiákiego Bázyliußá poteżnego człowieka imieniem Królá Odoácrá vczyniona/ wktorey Constituciey postánowiono było/ żeby rzeczy ruchome we złoćie/ w śrebrze/ wperłách/ y w ßátách Kośćiołom legowáne / ieśliby nie były sposobne do vżywaniá y ozdoby Kośćielney / á nie mogły sie długo chowáć / były przedawáne według ceny spráwiedliwey/ á pieniadze sie obrácały ná chwáłe Bożą/ byłá tá Constitucya iáko zła/ naprzod od Piotrá Arcybiskupá Ráweńskiego / potym od wßystkiego Concilium zniesiona / co mamy y in decreto. distin: 96. c. Bene. Cożby to Concilium rzekło/ kiedyby sie było dowiedźiáło/ o tákiey Constitucyey / ktora dobr leżacych Kośćiołom wiecey nie dopußcza/ ieśli miáło zá złe/ tylko odmiáne rzeczy ruchomych Kośćiołowi dárowánych/ choć iemu niepotrzebnych/ y przez odmiáne ná pieniadze / á to przez cene spráwiedliwa / ná wietßy pożytek y ozdobe Kośćielna obroconych.

4. Każdy człowiek má wolność/ stáráć sie o przymno-

mnożenie łáski Bożey/ o vbłágánie Máiestatu Bożego/ o odpusczenie grzechow/ o zniesienie karánia/ ktoremu każdy przez grzech stáie sie podległy/ o otrzymánie pomocy Boskiey w swych potrzebách/ y dolegliwościách: czego wszytkiego dostąpić może/ hoynością ku Kościołom y sługom Bożym / á tym więcey / im sie im więcey ná chwałę Bożą dáie / iáko y pismo Boże/ y święci nas vczą. Wielką tedy krzywdę ten czyni/ co wolnemu człowiekowi/ rzeczy zbáwiennych/ do ktorych ma práwo od Bogá sámego dáne/ zábrania.

5. Y Bogu sámemu táki krzywdę czyni / kiedy tych rzeczy zákázuiąc/ tym samym przeszkadza / żeby nie było więcey modlitw/ więcey Mszy ss/ więcey sług y służebnic Bożych: bo tych tám więcey przybywa/ kiedy przybywa intraty y chlebá.

6. Trafia sie często / że kto powinien wiele wrocić dla rzeczy w młodości swoiey/ ábo potym źle nábytych/ y że ma nágradzáć szkod wiele vczynionych rożnym/ ktorzy iuż pomárli y potomkow niemáią. A nie mogąc ináczey vczćiwie tego nágrodźić/ nieostawiáiąc sie dla wstydu/ nágradza to (bo może tym sposobem) Kościołom/ y mieyscom/ y osobom Duchownym zápisuiąc máietności. Wiem ia tu w Koronie o iednym wielkim Pánie iuż zmárłym/ ktoremu zá niektore szkody y krzywdy w młodości vczynione / zá przyczyną P. Petri Alagonæ Soc: IESV

Clemens Octavus, loco satisfactionis náznáczył/ żeby co znácznego Kośćiołom vczynił/ y wykonał to dobrze/ zmurowawszy pieknie *a fundamentis* kilká Klasztorow znácznych y kośćiołow/ roznych Zakonnikow/ y one dostáteczną intratą/ y bogátemi folwárkámi opátrzywszy dobrze przed swą śmierćią: Ná co wydał kilká kroć sto tyśiecy. Tákich sie śiłá znayduie. otoż bronić im tego/ co lege diuina & naturali czynić powinni in conscientia dla restituciey y sátisfákciey/ iest gwałt y krzywdá wielká. á ktorzy są tácy/ á ktoż to wie? oni sie pewnie nie wydádzą dla osławy.

7. Tákie zákázowánie zágradza droge do powinney wdźiecznośći: przeto iest niespráwiedliwe/ przeto złe/ że tey cnoćie wrotá záwiera. Jest tákich nie máło/ ktorzy wźieli wielkie dobrodźieystwá od Kośćiołá/ y od osob/ y mieysc duchownych/ á dobrodźieystwá tákie/ ktore oni sobie wiecey ważą/ niż zdrowie/ y ktore krwi wylániem według ich mniemánia oddźiáłáć. Aliśći nie mogą sie/ według ich mniemánia oddźiáłáć. Aliśći kiedy będą chćieli remuneratione antidotali wdźieczność pokazáć/ drudzy swego żáłuiąc Bogu / onym dáć niedopuszczáią/ owszem zákázuią.

8 To co kto powinien czynić wedle Boskiego y przyrodzonego práwá/ nie może być zábroniony od nikogo. A kiedy kto wie że drugi iest in extrema necessitate powinien go swemi dobrémi/ ieśli może/ rátowáć/ y grzeszy śmiertelnie nie rátuiąc. A ktoż nie wie / że iest

bárzo

bárzo wiele tákich/y Kośćiołow/y mieysc duchownych/ w ktorych osoby nie tylko P. Bogu/ ále y Rzeczypospolitey vstáwicznie przez Modlitwy/ Ofiáry ss/ ćwiczeniá Zákonne/ służą/y ktorych łzy iáko mowi s. Názyánzenus Orat: 1. in Iulianum. sunt diluuiũ peccati & mundi expiamentum, á nie máią dostátecznego wyżywienia/y są w wielkich długách dla tego mizernego wyżywienia. Z tąd y Proprietas weszłá do Klasztorow. dla tego wiele Zákonnikow / choć wioski máiących / tłuką sie po wsiách/ po gospodách/ molestuią powinne/ y inne: dla tego (ácz to źle czynią) niektorzy rozgrzeszáią concubinarios, z sobą w iednym dworze mieszkáiących/ y owych lichwiarzow/ co pożyczywszy pieniedzy/ wsi trzymáią/ nie wyderkawowym kontráktem (ktory iest dobry) ále własnie od pożyczánia/ y dla pożyczániá biorą pożytki ze wsi zástáwionych/ nie máiąc dla pożyczonych pieniedzy / áni lucrum cessans áni damnum emergens. Czegoby/ y inszych *scandala* nie było / kiedyby mieli wiecey intraty/ y wsi zápisánych á domá siedzieli. Czego że niektorzy bronią/ są do wiela złego y ćieszkich grzechow powodem.

9. Dobr Kośćielnych Chrystus iest Pánem iáko mowi Innocencyus Papież ad cap. cũ super num. 3. de caus: poss. & prop. Christus est Dominus bonorum Ecclesiasticorum. y tákie dobrá in iure názywáią sie Patrimonium Christi cap. cum ex eo 34. de Elect. l. 6. Kto tedy zábrania / żeby co nápotym

Kośćio-

Kościołom zápisowano/ zábrania żeby Chrystusowi zá- pisowano. A możeż być więtszy gwałt/ iáko ten ktory się sámemu Chrystusowi Bogu dzieie? temu ktory ma być sędzią twoim po śmierći / temu od ktorego możesz wybornie po śmierći (bá często y zá żywotá) czekáć exekuciey onych słow iego Math 7. v. 2. Quâ mensurâ mensi fueritis, eâdē remetietur vobis. temu ktory táki na tákie dawno dał Dekret/ Math. 25. v. 45. Quamdiu non fecistis vni de minoribus his nec mihi fecistis. Bo iesli tám rzekł: Ite maledicti in ignem æternum, tym/ ktorzy sámi mogąc dobrze czynić sługom iego/ nie czynili/ dáleko słuszniey ten Boski dekret ná te się ściąga/ ktorzy nie tylko sámi mogąc/ nie dáią/ ále żeby drudzy nie dawáli tego coby rádzi dáli/ zábrániáią/ y żeby dáć nie mogli/ posły swe/ seymiki / y seymy / ná to ostrzą / y Rzeczpospolitą áby tego lege perpetua zákazáał/ pobudzáią rozmáitemi namowámi/ groźbámi/potencyą/ bá y zmyślonemi á nieprawdziwemi powieśćiámi/ stan duchowny/ y Katholikom y dissidentom bárzo hydząc.

10. Wielka to krzywdá y z tey miáry/ że tákim zábraniániem/ duchowne rownáią żydom/ y chłopom/ ktorym się leżących máietnośći zápisowáć według práwá nie godźi.

11. Owszem więcey szánuią Pogány/ niż duchowne/ bo iure gentium Pogánom v Pogánow wolno dostáwáć máietnośći/ przez kupno y przez przemiáne/ y przez dárunek. A v nas Tátárzynowi wolno y przedáć / y zápisáć

máie-

máietność Ślácheckā / á PP. Politycy vśiluią / żeby duchowni tákiey wolności/ iáka máią Pogánie/nie mieli.

12. A co brzydko y wspomnieć / lepszey są kondiciey y tych Pánow Śláchćianki w nierzadzie żyiące/niż Duchowni: bo tákim wszetecznicom/ godzi sie zápisáne máietności bráć y kupowáć / y nie przynagláią im żeby dobr dziedzicznych nie bráły/ y żeby zápisánych nie trzymáły/ ále tylko pewną summą sie kontentowáły/do czego Duchowne y Mniszki przymuszáią. O cna krwi Ślácheckā ktora ták pieknie slyniesz w obcych narodách/ y dasz to ná sobie przewieść! żeby o tobie w cudzych kráiách nie tylko Kátholicy/ ále y Heretycy/ y Bisurmáńskie iezyki mowiły: że w Polszcze y w W. X. Litewskim/ w wietszym poszánowániu są v Kátholikow / Pogánie y nierządnice niż Duchowni? że w wietszym poszánowaniu są v PP. dissidentow/ ich Ministrowie/ niż v Kátholikow Duchowni? Bo PP. dissidentowie ná ziezdzie Wárszáwskim generálnym roku tego/potężnie sie o to stáráli/ y podobno potym stáráć sie będą/ żeby sie im godziło swe zbory y Ministry fundácyámi pewnemi/ ná dobrách leżących zápisánemi/ opátrzyć. A ná tymże ziezdzie Kátholicy rzecz przećiwną knowáli/ przećiwko swoim Oycom duchownym/od ktorych y ćwiczenie odnoszą w náukách/ y wychowánie w cnotliwych y ślácheckich obyczáiách/ y náuki zbáwienne w Kośćiolách/ y rátunki duszne w Modlitwách/

 dlitwách/

dlitwách/ y Ofiárách świetych/ y Sákrámentá za żywotá y przy śmierći/ y wiáry Kátholickiey/ á bo poznánie/ ábo potwierdzenie/ y wpoboznośći żyćia zápráwienie/ y inße vsługi duchowne odnoßą/ oddáne im z wietßą życzliwośćią y ochotą/ y z wietßą pracą/ niż im bywáią odpráwowáne vsługi/ od ich pokoiowych/ y od ich pácholat/ ktorym nie bronią potrzebney sustentácyi y nábyćia vczćiweg dobr Slácheckich/ owßem im do tego pomagáią / y wiecey koßtu ná nie / niż ná swe Plebany / y duchowne/ y bákálarze/ y drugie sługi Kośćielne ważą.

13. Krzywdá sie y z tey miáry y gwałt dżieie duchownym ile Zakonnikom/ że to co máią z práwa pospolitego (nie mowie teraz o Boskim) wydżieráią im temi Affektáciámi. Bo ná dárowizny práwo pospolite/ Zakonom wietße pozwolenie dáło/ niż własnym synom przyrodzonym; co dowodnie pokázuie sławny Iurista Felinus in comm: sup. decretalem in præsentia de probationibus colum. 21. gdżie miánuie do tego służące práwá Cesárskie / y Kośćielne/ y kłádżie dowody ex ratione wyiete. Abowiem według práwá pospolitego/ ieśli twe dobrá komu dáruieß/ á potym ći sie vrodżi syn/ iego národzenie znosi pierwßą twoie dárowizne/ według práwá l. si vnquam C. de reuocádis donationibus. Ale ieślis to dárował Kláßtorowi/ dárowizna trwa/ tylko synowi ma sie cząstká/ ábo iáko zowią Iuristæ *legitima* wydżielić/ ktore zdanie ten Doktor po-

wiádá

wiádá być drugiego wielkiego Juristy Balda in l. prima de inofficiosis donationibus, & Abbatis in cap: final. de donation: ktorzy vczą że lex si vnquam, nie ma mieyscá w dárowiznách/ ktore się czynią causis pijs, ták iáko się wyżey rzekło Tegoż zdánia iest y Gloss. in cap: fin. Quicunq 17. q 4. A że bárźiey iest vprzywileiowáná práwem pospolitym causa pia, niż synowska/ przyczyná tego tá iest mowi Felinus/ że ten co dáruie Kościołowi/ ma wzglad ná dußne zbáwienie/ktore ma być przekłádáne nád wßytkie inße rzeczy doczesne. Ktemu/ według práwá pospolitego dárowizná ná Kościoł/ transfert dominium sine vlla traditione l. fin. C. de sacros: eccl. á vczyniona synowi/nie l. secunda. C. si quis alteri vel sibi l. siue mancipati. C. de donat: ktemu syn nie może ozstáć dźiedźicem/ tylko przez dány znák / ábo mgnienie od Oycá testáment czyniącego. l. Discretis C. qui testam: facere poss: A przećię testáment vczyniony in fauorem causarum piarum, sámym tylko znákiem y mrugnieniem iest ważny/ według práwá pospolitego/ iáko vczą Felinus y Bartolus/ y Baldus/ y Immola/ Ankaranus. A ták iż duchowni máią tákie práwo pospolite zá sobą/ v ktorego im żadna świecka Rzecz pospolita wydrzeć nie może/kto ie duchownym wydźiera y gwałci/ wielką im krzywdę czyni.

14. Slachcic zostáwßy duchownym świeckim/ ábo Zakonnym/nie traci Slachectwá. Co ácz rzecz iásna iest/ wywodźi iednák Tiraquel. de Nob. c. 26. n. 3 Roman. in singul.

 37. kto-

37. ktory też przywodźi *Decisionem Rotæ* z okázyey iedney vczynioną. Rebuff. de Nominat. q. 12. n. 31. &c. Owszem Szláchcic Duchownym stánem Szláchectwo swoie zdobi. Sáme Kápláńska godność / ktorey więtsza część Duchownych dostępuie / á wszyscy niemal do niey ćiągną / przenosi Chryzostem ś. y nád Krolewski máiestat hō: 4. in verb. Isai vidi Dom. Maior est hic (Sacerdotis quam Regis) Principatus. propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis, & vbiq; in veteri scriptura co śię też y v Kátholikow *sacrosanctè* záchowuie Sacerdotes inungebant Reges. A o Zakonnikách tenże Doktor ś. lib. 2 cont. vit. vit. mon mowiąc z Pogáninem iákim / by też názacnieyszym y nabogátszym / ktoryby śię o wstąpienie do Zakonu iedynego syná swego mogł frásowáć / ná oko to racyámi nie duchownemi / ktore v Pogániná nie idą / ále politycznemi pokázuie / że żaden by był kto názacznieyszy y násláchetnieyszy / vrodzenia iednak swego żadną ná świećie godnośćią ták ozdobić nie może iáko Zakonnym stanem. Y ná koniec długie wywody swoie tak zawiera. Inuenimus illum (to iest syná twego Pogáninie) non modò *clariorem esse nunc* kiedy Zakonnikiem został / *quàm fuisset domi* (á mowi to o tákim ktory w domu Oycowskim ná świećie zostawszy / y purpuryby śię był mogł spodziewáć) verum ex illis ipsis rebus eam claritatē esse assecutum, quibus illum tu & vilem & ignobilem existimas. Co gdyż ták iest / á ponieważ też káżdy Szláchćic ma ius hæreditariæ successionis, & acceptandæ donationis

bonorum

bonorum stabilium, kto mu to odeymuie/ w stanie duchow-nym/ ábo Zakonnym/ gwałt czyni/ nie tylko duchowney ále y Slácheckiey wolnośći. Jákoby tedy byłá wielka krzywdá/ kiedyby Ich Mość Duchowni vczynili tákie práwo/ ktorymby zákazano Slachćicom świeckim/ tych rzeczy/ ktorych teraz bronia Duchownym/ ták nie mniey-ßa/ owßem wietßa sie dzieie krzywdá Duchownym Slachćicō (bo miedzy duchownemi wiecey iest Slachty niż nieslachty) przez te Affektácye niektorych Politykow. Przeto żeby zábiegł tákim gwałtom Kośćioł Boży/ po-stánowił cap. 1. in fin. de imm: Eccl. lib: 6. że żadna zwierz-chnosc ábo vrząd świecki/ ábo Rzeczpospolita/ nie może roskazáć/ żeby duchowni byli powinni/ przedáć/ ábo od siebie oddalic dobrá ktore trzymáia/ y ktorych po tym do-stána. Ktory dekret Stolice Apostolskiey pod wielkie-mi klatwámi wydany/ ná te co go gwałca/ potwierdziło Concilium generalne Láteránskie sub Leone x. sess. 10. y Trydentskie sess 25. cap. 20.

15. Wenecka Rzeczpospolita byłá wyklętá od Páwłá piatego/ y ná wßytko iey Páństwo interdykt Kośćielny był wydány/ o to/ że duchownym & locis pijs zákazáłá by-łá/ mniey/ niż zákazáć chca nasi PP Politycy iákom poka-zał ná poczatku tey przestrogi. Jeśli tedy przez dekret Rzeczypospolitey Weneckiey/ wielki gwałt y krzywdá stáłá sie/ wolnośćiom Kośćielnym/ y klatwe y Interdykt

ná nie záciagneli/ dáleko więtßaby byłá/ ieśliby to stánelo w tey Rzeczypospolitey/ o co niektorzy Katholicy/bárziey niż dissidentes, (ktorzy o tym milcza/ widzac że náto nie potrzebuia Katholicy ich wspárcia) stáráia sie.

Podawßy tedy do vważenia te rácye/ záwieram ie tym:że żadna miára/dobrym sumnieniem nie może Rzeczpospolita/tákiego/iákosie rzekło/ práwá ná duchowne stánowić. Naprzod/ że ná duchowne mocy nie ma/ ktorych y Boże y Kośćielne/ y świeckie Cesárskie y Polskie práwo od świeckich iurisdykciy wyięło. A bez iurisdykciy y mocy/ żaden práwá ná drugiego stánowić nie może/ choćby tákie práwo było/ o słußney y potrzebney rzeczy. Co y rozum sam pokázuie/ y vcza omnes Iurisperiti: & Theologi cum S. Thoma 1. 2. q. 96. a. 4. Drugá/ Choćiaby Rzeczpospolita miáłá ná duchowne táka moc (ktorey áni ma áni mieć może) iáka máia/ ná przykład Biskupi/ nad swemi Plebanámi/ nie mogłáby Rzeczpospolita tákiey Constytuciey vczynić/ ponieważ byłáby z tych pietnastu przyczyn/ zewßad niespráwiedliwa/ y wielkie gwałty/ y krzywdy/ ná stan duchowny wnoßacá. A táká Constytucya/ iáko dobrze mowi ś. Augustin lib: 1. de arb: c. 5. Non est lex quæ iusta non est. y iáko/ tenże pisze lib. 19. de ciuit. c. 21. Non iura dicenda sunt, vel putanda, iniqua hominum constituta.

CZWAR-

CZWARTA PRZESTROGA

NIe trzebá wierzyć/ cna krwi Slachecka/ tym ktorzy vdáia/ że dla dobrá pospolitego/ trzeba/ duchownych odstrychnac napotym / od nábywánia dobr Slácheckich.

Co pokázuiac / pytam tych miłosnikow Rzeczypospolitey. Co zá pożytek przynosza Rzeczypospolitey dobrá Slácheckie swieckie/ kiedy sa w rekách Slácheckich? Nie pokaża inszych pożytkow/ iedno dwa 1. że z nich pobory ida ná potrzeby Rzeczypospolitey. 2. że Slachta z nich wysyła/ to co powinna wedle práwá nászego ná pospolite ruszenie. A ktoż nie wie że to wszytko z dobr duchownych / ile Zakonniczych/ Rzeczpospolita odnosi. A ieśli ktory duchowny/ temi sposobámi nie rátuie Rzeczypospolitey/ słuszna rzecz/ dáiac pokoy drugim duchownym/ práwem słusznym/ tego od tákich dochodzić v iego stárszych duchownych/ y te priwatna exorbitancya znieść/ przez dekret sadu duchownego. A ia zás pokaże/ że z dobr duchownych/ od Slachty Kościołom nádánych/ ábo od nich v slachty kupionych / wietszy pożytek bierze nászá Rzeczposp. niżz dobr swieckich slácheckich.

Náprzod. Ze wszyscy duchowni swego czásu y zupełnie/ oddáia do skárbu pobory z duchownych dobr zebráne. Co sie nie náyduie we wszytkich powiátach/ v ktorych

nie tyl-

nie tylko/ przez niższe práwá / ále y przez Constytucye Seymowe Rzeczpospolita przez Podskárbie/ nie raz ná nie vczynione/ musi dochodźić tego co powinni wydáć/ á iednák śiła ich nie iśćza śie skárbowi.

Drugá. W tychże śémych poborách / wielka śie ochroná poddánych Slácheckich y Krolewskich przez Duchowne dźieie. Bo Duchowni ktorzy dźieśięćiny snopowe od poddánych Slácheckich ábo Krolewskich biora/ ná pobor śie też/ nie tylko *pro rata* wzgledem tych dźieśięćin/ ále zgołá ná puł z poddánemi temi od ktorych dźieśięćine biora/ skłádáia: ták/ że poddáni tylko połowice poboru dáia/ á Duchowni druga połowice dawáć muszą. Co iest *cum magno grauamine Status Spiritualis*, z ktorego wiele ich śie z śémych dźieśięćin sustentuie: á często śie w te złe látá tráfia/ z własżczá gdy kilká poborow przypádnie/ że więcey ná pobor dáć muszą / niżeli z dźieśięćiny wźieli. Dla czego też/ wiele ich iuż teraz dźieśięćiny nie bierze: y przychodźi to ná Stan Kápłáński/ że wiele Plebanow muśi od Ołtarzá prosto do roli iść / y rękomá/ ktoremi Przenáświętsze Ciáło Páńskie dopiero piástowáli/ oráć/ y chleb sobie z potem/ á często y z płáczem wyrabiáć: co iednák / że złego wybieráiąc / wola/ niżeli dźieśięćiny ná swa szkode bráć.

Trzećiá. Nie raz Ich Mość Duchowni/ *armatis precibus* przywiedzeni / ácz z chęćia y Páńskim ánimuszem/

dáia

dáią Rzeczypospolitey / wielkie *donatiua* z włásney swey szkátuły / procz poborow z dobr duchownych zupełnie wydánych. A Ich Mość PP. Slachtá / bá y PP. Senatorowie nie wiem by kiedy iákie *donatiuũ* Rzeczypospolitey dáli. Prawdá / że byli / y są tácy miłośnicy tey zacney Oyczyzny / ktorzy dla obrony Rzeczypospolitey / ważyli swe zbiory / y máietności swe zástáwiáli / w spieráiąc Rzeczpospolitą w záciągách woiennych / wielką summą pieniężną. Táki był on nieśmiertelney pámięći godny Hetman / y Kánclerz Wielki Koronny / Jan Zamoyski / táki był Hieronim Gostomski Woiewodá Poznáński / táki był Károl Chodkiewicz Hetman W. X. L. y Woiewodá Wileński / táki Leo Sápiehá Hetman W. X. L. Woiewodá Wileński / taki Alexánder Corwin Gosiewski Woiewodá Smoleński / táki Xiążę Krzysztoph Rádziwił Hetman terázniey szy Polny W. X. Lit. y inszy ktorychem ia nie świádom. Ale iednák to Ich Mościom Rzeczpospolitá nágrodziłá / y ieśli nie nágrodziłá pewnie nágrodzi / zá tego Páná / ktorego sobie życzymy. A Duchowni zá swoie wielkie donátiwa / áni stárostwá / áni dzierżáwy Krolewskiey ná wieczność / áni ná pewne látá / bá áni szelągá zá to nie odnoszą od Rzeczypospolitey / á nie wiem ieśli y podziekowánia ná Seymách.

Czwarta. W dobrách Slácheckich wielka diminucya

E

pobo-

poborow pokázuie śie/ á to dla ſpuſtoſzenia dobr Sláchećkich/ cześcia przez złe goſpodárſtwo / cześcia przez vkrzywdzenie poddánych/ dla ktorego vćiekáia z dobr Sláchećkich. A w dobrách duchownych przez Biſkupy/ przez Archidiákony / przez Dziekany / przez Rewizory/ przez Kommiſarze / zábiega śie temu/ żeby dobrá duchowne/ pobory wydáiace nie niſzczáły/ przez złe goſpodárſtwo/ ábo ćieſzkość ná poddáne oſob duchownych: byle ich tylko PP. Zołnierze nie niſzczyli.

Piata. Od ktorego kiedy świeckiego doſtálá Rzeczpoſpolita/ iákiey znáczney máietnośći? żadney. A z dobr Kośćielnych ma śilá/ o co duchowni niebożetá milczą. Ták wiemy że Wieliczká pod Krákowem y wiele inſzych gruntow / należálá do Klaſztorá Tynieckiego / tákże kilká przednich wśi pod Krákowem/ do Proboſtwá Miechowſkiego / y ná inſzych mieyſcách / y w Prusiech tego ieſt wiele/ á wſzyſtkie niemal Inflanty. iednák o to duchowni nie wołáia/ iáko ći ná nie wołáia / co im nic nie dáli.

Szoſta. Ktory kiedy Senator choć nabogátſzy legowal co teſtamentem/ ná obrone y ozdobe Rzeczypoſolitey? A iednák wiemy/ iáko wiele niektorzy Ich Mość Biſkupi/ y donatione inter viuos, y w teſtamenćie zoſtáwili pro bono communi Reipub: cześcia włáśnie ná sáme Rzeczpoſpolita/ cześcia ná pomoc Pánu. Bo kto głowie dodbrze czyni/ czyni tym sámym y ćiáłu/ ktoreby muśiálo ſzwánkowáć/ kiedy-

kiedyby głowá vpádłá/y nie miáłá tego/co iey/wedle iey kondyciey należy.

Siodma. Aza nie iest to dobro Rzeczypospolitey/ kiedy/ vbogi Sláchćic/ ábo choć nie vbogi/ zbogáci sie bárziey/y tym sámym stánie sie sposobnieyszym ná posługe/ y w spárćie Rzeczypospolitey: Do tego pomagáia Ich Mość swieccy duchowni/ y ći wiecey/ ktorzy wiecey máia/ bo swe pokrewne y przyiacioły ratuia/ nie tylko rebus mobilibus rozmáitemi/ ále skupuiac im máietnośći/ y iákoby troiáko Rzeczypospolitey dogadzáiac: naprzod pieniedzmi/ ktoremi wypráwuia ná służbe Rzeczypospolitey swe powinne y przyiacioły: potym pieniedzmi/ ktore dáia possessorow dobr/ ktore kupuia: á ná ostátek zápisániem y oddaleniem od siebie máietnosci swym powinnym dánych/ ktorych oni ná lepsze vsługowánie Rzeczyposolitey záżywáć máia. Rzeczesz: Ale nie wszyscy ták czynia/ bo drudzy ná Kośćioł kupuia máietnośći. To prawdá. iednák co zá szkode ma z tad Rzeczpospoltia/ kiedy to wszytko odbiera z dobr duchownych/ co bierze z dobr Slácheckich/ owszem wiecey/ iáko sie tu pokazáło. A ktemu/ Apparent rari nantes in gurgite vasto, co dobrá Slácheckie zostawszy Káplanámi/ Kośćiołom zápisáli. A że swiát idzie co dáley / tym wiecey w oziebłość/ nie trzebá sie y nápotym bać przez to/ vmnieyszenia dobr Slácheckich Pánom swieckim.

 Osma.

Osma. Jesli nie iesteś Atheus/ musisz przyznáć to co mowi Duch S. Iacobi 5. w. 16. Multum valet deprecatio iusti assidua: Musisz przyznáć/ że y kilká osob Pánu Bogu się podobáiących/ bronią miástá od karánia Boskieg/ ciężkim grzechom nágotowánego/ iáko niegdy Pan Bog vpewnił Abráhámá Gen: 18. w. vlt. Nō delebo (Sodomā) propter decem iustos. Musisz przyznáć/ że y ieden przyiaciel Boży/ wnosi w domy/ Páńskie błogosłáwieństwo Boże. Benedixitque Dn̄us domui Ægyptii dropter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus quám in agris cūctam eius substātiā Gen, 39. w. 5. Musisz przyznáć że bytność Jedney tylko osoby/ Pánu Bogu miley/ broni od karánia Boskiego/ wszeteczne/ y wielkiego karánia Boskiego godne zgromádzenia. Przeto czytamy Gen. 19 w. 22 gdźie Pan Bog chcąc spálić pięć Miast wszetecznych/ rzekł do Lothá: Festina & Salua re ibi. quia non potero facere quicquam, donec ingrediaris illuc, co iesli ták iest/ ázaż nie wielkie dobro z tąd rośćie Rzeczypospolitey/ kiedy przez przymnożenie intraty z dobr Slácheckich/ więcey się przymnaża osob duchownych Pánu Bogu miłych/ y przez nie więcey modlitw/ dobrych vczynkow/ Ofiar świętych/ ktore y gniew Páński przećiwko grzesznikom ktorych iest wszędzie pełno/ hámuią/ y błogosłáwieństwá rozmáite vprászáią/ ktoremi się Rzeczpospolita/ y od złych rázow broni/ y w nich wspiera/ y wiele pomocy do szczęśliwego żyćia odnośi. Biádáby Rzeczypospolitey kiedyby tylko/ z śił ludzkich/ y

dział/

dział/ y mieczow/ y zamkow/ swoie obrony miáłá. Miáł lud Boży wielkie woysko przećiwko Amálechitom/ miáł słuszną woynę/ Bellu defensiũ, á iednák kiedy Moyżesz modląc się zá woyskiem ręce ná doł spuszczał/ woysko przegrawáło kiedy ręce do P. Bogá podnosił zá nimi/ wygrawáło Ex 17 w 11. Toż się y teraz dźieie. Więtszą pomoc dáią expedycyom woiennym osoby duchowne/ niż pułki/ niż zbroie. Przeto dobrze ś. Grzegorz Názyánzeński Orat. 1 in Iulianum nápisał o Zakonnikach mowiąc że sámá eleuatio manuũ onych/ flammas extinguit. Przeto nie żáłuyćie im chlebá/ niech w intratách rostą y w liczbie/ bo im ich będźie więcey/ wam będźie lepiey / bo są wászemi sługámi duchownemi/ przez posługi duchowne/ ktore są potężnieysze niż tych wászych/ ktorzy gromádno zá wámi chodząc/ á ćiężko Páná Bogá obrażáiąc/ ták iáko wy sámi dobrze wiećie nie ná błogosłáwieństwo/ ále ná gniew Boży zárabiáią. A przećie im nie zábraniaćie nábyćia dobr Slácheckich iáko duchownym zábraniaćie. Dawid zá dobrą chęć ktorą był poznáł po Ionaćie zá żywotá iego/ choć Saul Oćiec iego nie raz mu stał ná gárdło/ przećie Saulowego wnuká Mifibozeta opátrzył dobrą máietnośćią y nád to do swego stołu y Páłacu przypuśćił. 2. Reg. 9. A duchowni ktorzy są życzliwszi PP. świeckim niż był Ionata Dáwidowi/ we dnie y w nocy prácuią dla Politykow / ktorzy im Bogá przez ich grzechy vstáwicznie obrażonego błagáią Modlitwámi/ ktorzy ie ná wieczne

śmierć iuż osadzone/ do iego láski przez rozgrzeszenie Kápláńskie przywodzą/ktorzy ie ćiáłem Bożym karmią/y krwią Bożą nápawáią/tym nie tylko swego żáluią/ ále żeby ich drudzy/nie w zbytkách ale w potrzebach/nie ráto-wali/ priuatim & publicè,per se & per alios, y prozbámi y groź-bámi/ y rozmáitemi perswazyami/ á czásem niektorzy y myślonemi/ ná wietsze ohydzenie duchownych/ powie-śćiámi y świádkámi vsiluią. Ale rzecze kto: niech sie du-chowni kontentuią pieniędzmi/ á máietnośći niech nie ku-puią áni biorą od drugich. Odpowiadám: Kiedyby też kto ná świeckie tákież práwo chćiał stánowić/ coby rze-kli? toż rzeką y duchowni: wam trzebá ná zbytki/ ná stro-ie/ á nám dla chwały Bożey/ ná vsługę wászym duszom/ żeby nas wiecey było/ á od nas wiecey sie wam dostawá-ło/ gdyż miedzy Tysiącem y ieden z nas nic z sobą nie wno-si/ áni máietnośći/ ani pieniedzy/ vdáiąc sie ná stán Du-chowny. Druga. Y Weneci nie zábraniáli duchownym pieniedzy odkazánych/ á przećie wykleći byli że zábrániáli dobr leżących. Trzecia Pieniądze ieśli sie nie obrocą ná dobrá leżące/ ziedzą sie predko/ nie przybedźie zá nie wie-cey intraty/ ieśli sie nie godźi nic leżącego zá nie kupić. O-czym pieknie nápisał Vrbánus Papa in c. videntes 12. q. Videntes summi Sacerdotes & alij atque Leuitæ,& reliqui fideles,plus vtilitatis posse conferre, si hæreditates & agros, quos vendebant, Ecclesijs quibus præsidebant Episcopi, traderent, eo quod ex sumptibus eorum, tam præsentibus quam futuris temporibus, plura & elegantiora

mini-

ministrare possent, fidelibus communē vitam ducentibus, quàm ex precio ipsorum, cœperunt prædia & agros quos vendere solebant, matricibus Ecclesijs tradere, & ex sumptibus eorū viuere, &c. Ideo, si aliquis extiterit modernis aut futuris temporibus qui, hæc auellere nitatur, iam dictâ damnatione feriatur.

PIATA PRZESTROGA

NIe trzebá śie bać/ żeby Duchowni wszystkich máietnośći Slácheckich nie ośiedli/ ábo nie skupili.

Bo ktoż ie kupuie? Jesli co ktory Biskup kupił/ ábo dla powinnych świeckich/ ábo dla Slachćicow duchownych wychowánia potrzebnego kupił/ nic tym áni Rzeczypospolitey/ iáko śie wyżey iásnie pokazáło/ áni prywatnym osobom nie szkodziło. Bo dał im æquiualēs preciū, zá ktore oni tákaż druga máietność kupić mogli. Toż mowić śie może / y o drugich Duchownych osobách świeckich.

Co śie zás tycze Zakonnikow / kto bez áffektu weyrzy w to / pozna/ że niemász śie o co skárżyć áni bać. Jest w Polszcze Zakonnikow z intraty żyiacych/ do kilku tyśiecy. A kto poráchuie látá / iáko dawno sa w Polszcze/ y iáko ich wiele / y iáko ledwie co kupili/ obaczy / że nie słusznie im do tego droge zágradzáia: bo /według onegō dictum, Parum pro nihilo reputatur. Z drugiey strony kto śie przypátrzy/ iáko wiele domom Slácheckim/ máietnośći y pieniedzy y inszych dostátkow zostáwili / ći co Zakonni-

konnikámi y Duchownemi zostáli/ ieśli iest sercá w spá-niáłego/ á bez affektow nie porządnych będźie chćiał o rze-czách / według sámego rozumu sądźić / vzna to / że nie słusznie śie w tym ná Zakonniki nastepuie. Naprzod. kiedy by kto poráchował wszytkie máiętnośći Zakonne/ y roz-dźieliwszy ie choć *in tot partes æquales*, ile iest Zakonni-kow y Zakonniczek z nich żyiących/nie náznáczywszy więcey na wychowánie stárszemu Kápłanowi/ niż kuchárzowi Láikowi/ nálazł to / że niemáią z nich dostátecznego wyżywienia. Przeto tu niemal wszytkie Klasztory Mendi-cantium z intraty żyiące (iáko są *PP. Dominicani, Car-melitani calceati, Franciscani Conuentuales, Augusti-niani, Societas IESV*) są w wielkich długách / y mu-szą śie sámi nie raz stáráć o Księgi/o száty/ y często kroć o sámo iedło/ muszą biegáć y tám y sám/żebrząc y mole-stuiąc Szláchtę/ y ná swe/y ná konwentu swego potrzeby. Przeto trzebá im więcey intraty/ wszák są nie wodá/ ále krew wászá. Druga. Jáko są ći Zakonnicy w Polszcze / wstąpiło ich do Zakonu przynamniey do kilkudźieśiąt tyśięcy/ á tych ktorzy iáką máiętność Zakonowi swemu zápiśáli/ przez kilká set lat/ nie naydźie śie y do dźieśiąći. *Apud PP. Societais IESV* (iáko mam pewną wiá-domość) tu w Prowinciey Litewskiey/przez ták wiele lat iáko tu są/ tylko iednemu kilká lat temu Mátká zápisáłá máiętność Tyśiąc złotych *circiter* czyniącą dochodu: w

Pro-

Prowincyey Polskiey/ tylko tákich trzech było / ktorzy tymże Oycem zápisáli dobrá leżące. Toż sie może rzec o drugich Zakonnikách A iż w Zakonách tych/z temi co pomárli/ á nic do Zakonu nie wniesli/ iest pewnie do kilkudziesiąt tysiecy co swe máietności powinnym zostáwili/ Pátrz iáko wiele máietności przybyło stanowi Slácheckiemu przez Zakony y Zakonniki ktorzy swe własne máietności powinnym puścili/ ktore kiedyby byli Zakonowi zápisáli/ iáko mogli/ byłyby teraz Klasztory wszytkie iáko Biskupstwá nabogátsze. Poniewasz tedy stan Slachecki ták wiele ma z dawná dobr leżących/ y co rok z nowu bierze od Zakonnikow/ ktore oni dla Páná Bogá opuścili/ y opuszczáią/ bárzo nieprzystoyna rzecz iest/ y wielka inæqualitas statuum, ná ktorą politycy biią/ y quandã barbariem præseferens, bronić tym/ ktorzy was zbogácili/ y zbogacáią tego káwálcá ziemie/ ktorey im nie wy krewni/ ále drudzy Páná Bogá miłuiący/ z miłości ku Pánu Bogu/ dla zbáwienia dusz swoich y wietszych przysług v Páná Bogá/ vdzielić chcą/ nie ná zbytki/ ále ná sáme/ y to dość szczupłą potrzebe/ żeby głodem niezdycháli/ żebysie questami y włoczegámi nie báwili/ żeby wam wstydu nie czynili/ szukáiąc v obcych sztuki chlebá/ żeby wam bez roztárgnienia we dnie y wnocy służyli. Trzećiá. Jeśli Zakonnicy wiecey niż teraz intraty mieć nie będą/ bárzo wiele Slachty na świećie zostánie/ bo sie ták wiele/ przyimowáć do Za-

F konu

konu nie bedzie mogło: zkad to vrośćie/ że ći ná świećie żyiac/ muszą niezmierne koszty czynić ná swe/ y żon swych/ y dzieći/ y sług/ wyżywienie/ ná száty/ ná stroie/ ná kleynoty/ na kárty/ ná wárcaby/ ná psy/ ná wiáná Corkom/ ná zbytki &c. Co wszytko zostáłoby przy Slachćie/ kiedyby ná káżdego tákiego do Zakonu wstepuiacego wyżywienie/ to sto/ ábo pułtorástá złotych Klasztorowi przybyło. A ostátek dziesieć rázy wiecey / zostáłoby ná świećie przy powinnych. Lepiey tedy Zakonom intraty przyczynić/ bo ták z przymnożenia intraty Zakonom Slachtá bedzie bogátsza. To pewna/ że ći co sa świádomi Páństw/ w ktorych hæresya/ Zakonniki wypedziwszy/ y dobrá Zakonne pobrawszy/ one świeckim rozdáłá/ doszli tego/ (co y sámi hæretycy báczni/ miánowićie w Szockim Krolestwie/ y w Angielskim przyznawáia) że iáko vstáły w nich Klasztory meskie y Páńieńskie/ Slachtá znácznie zubożáłá/ bá y mieszczánie. A to tym sposobem. Bo ći coby byli Zakonnikámi/ kiedyby tam Klasztory były/ teraz zostawszy w stanie świeckim/ muszą/ nie ták szczupło iáko w Klasztorzách/ żyć ná świećie po świecku. trzebá y żone/ y dzieći/ y sługi/ ktorychby w Klasztorze nie mieli/ żywić / trzebá nie w kárázyi ále w bláwaćie chodzić/ trzebá żone stroić/ dziećiom wioski rozdáć/ Corkom posági bogáte dawáć: á tym/ co sie iedney corce zá świeckiego záreczoney dáie/ mogłoby sie odpráwić kilkánaśćie corek/ ábo wnu-

czek

czek do Klasztorá wstępuiących. Przeto muszą się ludźie ná tákie koszty ćiągnąć: á że leżące máietnośći/ iż nikt do Zakonu nie idźie/ miedzy wiele się dźielić muszą/ mniey káżdy ma/ niżby miał/ kiedyby wiele ludźi/ do Zakonow idąc swoie im częśći pusczali. Tożby włáśnie y Polskę/ potkáło/ kiedyby w niey Klasztorow nie było/ toż potka/ kiedy świeccy do Zakonow gromádno nie będą przypuszczeni/ á nie będą mogli być w wielkiey liczbie przypuszczeni/ ieśli Klasztory / więtszey intraty niż teraz / mieć nie będą.

A co Niektorzy mowią: niech Zakonnicy wśi nie trzymáią / ále z iálmużny/ iáko Apostołowie żyią. Na to ták odpowiadám. Niech się wroca czásy Apostolskie/ y niech się wroći miłość stárodawna y szczodrobliwość/ ktora ták wiele Biskupstw/ Kanoniy/ Plebaniy / Opáctw/ y Klasztorow dobrze potrzebámi opatrzonych Fundowáłá/ będą woleli Zakonnicy żyć z cudzego gumná bez prace/ niż z swego wielka pracą y kosztem nápełnionego. Ale kiedy w świeckich sercách / stáre nabożeństwo / y szczodrość/ skąpa Polityká wygryzłá/ muszą duchowni swoich wiosek pilnowáć. O ktore że im przymawiáią niektorzy/ ćieszą się tym/ że ták przymawiał Duchownym on wielki nieprzyiáćiel Kośćiołá Bożego Julianus Apostata/ ktory zábraniáiąc im dobr leżących ták im mawiał: Wász Chrystus powiádá w Ewangeliey. Qui non renūciauerit

auerit omnibus quæ possidet, nō potest meus esse Discipulus Prze- to żyćie z żebrániny/ á dobr leżących nie mieyćie: iáko o tym pisze/ po drugich dawnieyszych Autorach/ B. Augustinus Anconitanus lib. de Potest. Eccl: q: 1. a 8. ad 3m. Arg: Tymże Duchem y owi Heretycy/ ktorych potym zwano *Valdenses* y *Wiklef*, y drudzy/ zábraniáli Duchownym mieć dobr leżących/ o co byli wyklęći od Kośćiołá świętego przez Jáná Papieżá 22. in tit. de verbor signific. o czym dawno dał dobrą spráwę/ Melchiades ábo rácżey Sylwester Papież in c. Futuram 12. q. 1. Futuram Ecclesiam in gentibus Apostoli præuidebant, idcirco prædia in Iudæa minimè sunt adepti, sed precia tantūmodo ad fouendos egentes. Attamen tēpore Constantini, & deinceps, viri Religiosissimi non solum possesiones & prædia, quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt, ædificantes basilicas in suis fundis, in Honorem SS. Matyrum, per Ciuitates, ac Monasteria innumera, in quibus cœtus Domino seruientium conueniret.

SZOSTA PRZESTROGA

Kiedy śię tráfia/ że śię co mowi ábo stánowi przećiwko kċmu/ co śię bez grzechu y wpádnienie w klątwę/ iáko śię rzekło stánowić nie może/ nie dość ná tym/ tákich rzeczy nie stánowić/ ále ieśli masz vocem à Repub. liberam, (ktorą ma y káżdy Szláchćic ná Seymikách/ y káżdy poseł ná Seymách) powinieneś in conscientia, sub pæna peccati mortalis, ozwáć śię ná to/ y niedopuśćić tego/

y przez

y p[illegible]dząć pro posse. Tego vczą wßyscy Theologowie y [illegible]. ó Juristow osobliwie Innocẽcius à pari y à fortiori c. 1 de his quæ fiunt à maior. par. Cap. y Pánormit. eodem n. 13. ktory (każąc to pilno vwáżáć) ták mowi. *Si quis non vult consentire, debet expressè contradicere, aliàs inuoluitur pœnâ & peccato, sicut expressè consentientes* secũdum Innocentium *quod est singulariter notandum* Ex hoc tamen habes, quòd etiam *in malè gestis, tacens in Vniuersitate habetur pro consentiente, cùm ex officio suo teneatur cõsulere* Ad hoc l. de ætat. § qui tacuit ff: de interrog. act. Poty Pánormit. A z Theologow toż z Swiętym Thomaßem 2 2 q. 62. a 7. ad 3 dzierżą/miánowićie *Michael Salon* 2. 2. q. 62. a. 7. Contr. 1. *Medin*. q. 7. ad 2. *Molina* t: 3 de Iust. d. 732. n. 3. ¶ Tertium est *Valentia* t 3. d. 5. q. 6 p. 3. *Vasq:* op. Moral. c. 9. de Rest. § 1. dub. 1. *Sair*. in Cl. Reg. l. 10. tract. 2 c. 9 n 3. y inßi. dobry o tym dał wyrok ś. Augustyn Epist: ad Casulanum, iáko czytamy in Canone Quisquis. xi. q. 3. Quisquis metu cuiuslibet potestatis, veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, quia magis timet hominem quàm Deum. A drugi Canon potym ták mowi. Melius est pro veritate pati supplicium, quàm pro adulatione recipere beneficium. y Chryzostõ S. táki/in eadem causa & quæst. dekret wydáie. Non solum ille proditor est veritatis, qui transgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur, sed etiam ille, qui non libere veritatem pronunciat, quam liberè pronunciare oportet aut qui non liberè veritatem defẽdit, quam libenter defendere conuenit, proditor est veritatis

Bo wedlug dawney przypowieśći. Qui tacet, consentire videtur. A ś. Páwel vczy Rom: 1. Digni sunt morte, non solum qui talia agunt, to iest/ mala, sed etiam qui cōsentiunt facientibus á tym barziey/ iśli choć indirectè, ieśli choć nie przez śie/ ále przez drugie/ pomagáią do złego: á ći bárziey/ co czyniąc śie Kátholikámi/ y przy kieliszkách obiecuiąc dáć gárdło zá Kośćioł / zá Duchowne / kiedy przyidzie do rzeczy/ inákszymi śie stáwią: Dobrze o tákich nápisał Piotr ś. in Can: si inimicus. dist. 93. Si quis amicus fuerit (to iest pomagáiąc do złego/ (bo polityckiey przyiázni nie gáni) his, quibus ipse, to iest Petrus, abo Petri successor, amicus non est, vnus est ex illis, qui exterminare Dei Ecclesiam volunt: & est multò nequior hostis hic, quàm illi qui foris sunt, & euidenter inimici sūt (iáko są Heretycy) hic enim (to iest Kátholik/ nabożniczek/) per amicitiarum speciem, quæ sunt inimica gerit, & Ecclesiam dispergit & vastat. Záłosna záiste rzecz / że miedzy Kátholikámi/ náyduią śie tácy / ktorzy y ná biesiádách / zwłaszczá po Wetách/ y ná Seymikách/ y ná Seymách / y ná Trybunałách/ bárziey/ y częśćiey nástępuią ná práwá y osoby Kośćielne / niż sámi *Dissidentes*. A kiedy śie trzebá viąć o Kośćioł/ o Duchowne/ ábo milczą/ ábo ostrzey popieráią/ bárzo szkodliwych mow wolnych iezykow. Wiec kiedy sámi Duchowni swych rzeczy popieráią / broniąc śie od swych owieczek / wilcze zeby máiących / zá złe máią. Nie trzeba im mieć zá złe/ bo kiedyby milczeli/ barziey by niż świeccy grzeszyli. Owszem grzeszyliby/ kiedyby tylko

iáko

iáko ono mowią/ pulgębkiem mowili o krzywdę Bożą/ o nástępowánie na práwá Duchowne/ o opressye y mole-
stácye Duchownych. Wiedzą bowiem/ iáko surowo ná-
głą śmiercią y stráceniem kárku/ skarał Pán Bog kápłá-
ná Heli/ że sie/ choć vymował/ ále nie goraco vymował
o krzywdę Boską. Bo ácz mowi pismo święte 1. Reg: 2.
że strofował te ktorzy retrahebant homines à sacrificio Domini,
(nie directè, iáko czynią ći/ co zábraniáią przymnażáć in-
traty na przymnożenie ofiar zacnieyszych/ niż były stároza-
konne / ále tylko indirectè, dáiąc zgorszenie) iednák że nie
vymował sie goraco zá chwałę Bożą/ ktorey przeszko-
dą byli iego synowie/ miał P. Bog ~~wielkie~~ iego strofo- miękkie
wánie / zá milczenie. Bo táki dekret ná Helego wydał
1. Reg. 3. v. 12. 13 14. Suscitabo aduersum Heli omnia, quæ locutus sum
super domum eius, incipiam, & complebo. Prædixi enim ei, quod
iudicaturus essem domum eius, *in æternum*, propter iniquitatem,
eo quod nouerat indignè agere filios suos, & *non corripuerit eos*.
Dziwna rzecz záiste/ iáko non corripuit filios suos? ponie-
waż Duch ś. świadczy 1. Reg. 2. v. 23. & 24. że Heli ták
strofował syny swoie. Quare facitis res huiuscemodi quas ego
audio res *pessimas* ab omni populo? Nolite filij mei: non enim est
bona fama quam ego audio, vt transgredi faciatis populum Domi-
ni. si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Do-
minum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Azaż tu nie dobre
strofowánie? czemuż Oycá nie słucháli? Pátrzćie co mo-
wi tenże Duch ś. Non audierunt vocem Patris sui, quia voluit
Domi-

Dominus occidere eos. Coż nieſzczeście potyka y tych/ ktorzy nie ſłucháią vpomnienia ſwoich Oycow Duchownych. Z tąd káżdy może poznáć/ że kiedy Páſterze koscielni/ iákoby gládko/ y przez zeby vpomináią te/ ktorzy náſtepuią ná cześć Bożą/ y ná dobrá Kosciołá iego/ á nie ták goraco o krzywdy koscielne vymuią sie/ iáko sie vymuią o ſwoie/ że tákie ich vpominánia/ y ozywánia sie/ ma P. Bog zá milczenie. *non corripuit eos* Cożżá karánie Pán Bog ná Helego náznáczył? Tákie. Idcirco iuraui domui Heli, quod non expietur iniquitas, domus eius victimis, & muneribus, *vſq; in æternum.* Stráſzny dekret. Dla tego niech sie nie obrażaią/ PP. świeccy/ kiedy PP. Duchowni/ (choć im to niektorzy/ co y w długich ſukniách chodzą/ gánią) vymuią sie goraco o cześć Bożą/ o Koscioły/ o Klaſztory/ o Kollegia/ o Plebánie/ o funduſze/ o káplice/ o Szpitale/ o Vniáty/ o Burſy/ o Szkoły/ bo te wſzytkie zgromádzenia/ do Kościołá Bożego świątobliwosci/ y gránic/ y Iurisdykcyey należą in l. omnia. C. de Epiſc. & Cler ∂ 1 & ∂. ad hoc. d. auth de Eccl. tit. & cap: fin: de relig. dom. c. vnic. de exceſſ. prælat. lib: 6. & c. vnic. de relig. dom. eodem lib. 6. iáko dobrze to potwierdzáią Abbas ad c. inter dilectos. in fin. de don. y Zábarella ad c. quia contingit. de relig: dom. y Archidiáconus/ Báldus/ Alexánder/ Felinus/ Maynerius/ Couaruuias/ lib: 2. c. 20. n. 4. variar. reſolut.

SIO-

SIODMA PRZESTROGA

MAm zá to / że káżdy Szláchcic / Szláchećkim y wspániáłym ánimußem/ (iáki dał Pan Bog ćney Szláchćie tego ták ßerokiego Páństwá) poráchowawßy sie z sumnieniem swoim/ y z rozumem przyrodzonym/ á odrzućiwßy ná strone wßytkie respekty / Bostkiey y Kośćielney woli przećiwne/ rzna to/ że osoby Duchowne Kośćiołá ś. Katholickiego w nowym Zakonie máią być nie mniey opátrzone w żywność y intrate/ niż byli Duchowni w stárym Zakonie. Bo y Zakon nowy iest doskonálßy/ y pożytecznieyßy ludziem/ y Képlani w nim/ są zacnieyßi y pożytecznieyßi dußom &c. Czego Kátholikom (dla ktorych tylko to sie piße) nie trzebá dowodzić/ bo toż wßyscy twierdzą/ y ták ná sercu rozumieią.

Przypátrzmy sie tedy/ iák wiele było Duchownych osob w stárym Zakonie/ y co zá prowentá miáły. Dáleko lepße niż Duchowni w tym Krolestwie náßym. Co żeby sie dobrze poieło/ trzebá w przod dwie rzeczy powiedźieć. Naprzod/ Wiele było Duchownych osob w ziemi Zydowskiey: Druga/ iák wielka byłá támtá ich ziemia.

Co sie tycze liczby Duchownych osob Zydowskich / dáleko wiecey ich było/ niż we wßytkich Kośćiołách y Klaßtorách y dworách Kátholickich/ ktore są w Prowinćiách Krolestwu Polskiemu podległych. Czego ták dowodzę. Stározakonne duchowieństwo z pokolenia

kolenia

kolenia Lewi/ miáło w sobie dwoiákie vrzędy. Jedni byli właśnie Kápłanámi/ z ktorych był ieden nawyższym Kápłanem/ták/iáko v nas iest Papież. Drudzy byli Lewitámi/ktorzy Kápłanom y Kosciołowi ábo Przybytkowi Páńskiemu w rozmáitych vrzędach służyli/ iáko v nas są Diákonowie/ Subdiákonowie/ y drudzy n nieyszi Clerikowie. Kápłani zá czásow Dawidá Krolá byli rozdzieleni ná 24 częsci 1. Paral. 24. w 6. & seq. Lewitowie y to nie wszyscy/ ále ći tylko ktorzy mieli wiecey niż lat 30/ rozdzieleni byli na pieć vrzędow Kościelnych. Jedni byli rozłożeni ná posługę domu Páńskiego/ ktorzy *immediate* kápłanom służyli/ iáko v nas Diákonowie: á tych było dwádzieścia y cztery tysiące 1. Paral. 23. w. 4. Drudzi byli Przełożeni y Sędziowie/ tych było sześć tysiecy 1: Paral. 23. w. 4. Trzeći byli Odźwierni/á tych było *4000*, 1. Paral. 23. w. 5. Czwarći byli Muzykowie/ gráiący przy Spiewakách/ y tych było cztery tysiące. 1. Paral. 23. w. 5. Piąta ich część/miała w sobie Podskárbie ábo stroże skárbow Kościelnych: o ktorych nápisano 1. Paral. 26. w. 20 & seq. A sámych Mistrzow ktorzy vczyli śpiewáć pieśni kościelnych w Domu Bożym/ było dwieśćie ośmdziesiąt y ośm 1. Paral 25. w. 7. Do śpiewakow Dawid przydał(od nich iednák roznych sług Kościelnych) *Nathinæos* o ktorych wzmianká 1. Paral. 9. w. 2 1. Esdr 8. w 20. Bá y przed tym Ios 9. w. 23. Z tych sześciu pułkow albo hufcow Kościel-

ściel-

śćielnych osob/káżdy z nich rozdźielony był ná 24 cześći/ iáko nam dáie znáć Pismo ś. 1. Paral. 24. a. v. 7. ad 19. & c. 25 a. v. 9 ad fi. & c. 26. Procz tych Lewitow stárszych y Kápłánow/ byli drudzy młodśi/ ktorym było lat mniey niż 30. á wiecey niż 20. 1. Par. 23. v. 24. Procz tych byli Názáreuszowie. Num. 6. v. 12. Iud: 13. v. 7. iákoby zakonnicy v nas/ ktorych fundácye Pan Bog kłádźie miedzy wielkiemi dobrodźieystwy/ ktore był vczynił ludowi swemu/ Amos 2. v. 11. Procz tych byli *Rechabitæ*, Zakonnikom także podobni/ od P. Bogá barzo pochwaleni/ ácz nie od niego vstáwieni. Ierem. 35. Procz tych/ byli Prorocy rozmáići. K temu byli Pisárze ábo Doktorowie co pismo święte wykłádáli. Byli Fáryzeuszowi/ od nich rożni Luc. 7. v. 30. Math: 23. v. 13. Ktorych Fárizeuszow żyćie y náuká ná poczatku byłá dobra/ przeto y ś. Páwel był Fárizeuszem Act: 23. v. 6. y to powołánie dobrze wspomina/ Philip: 3. v. 5. Ci wszyscy do tego stárego Duchowieństwá przynależeli/ że nie wspomnie/ Exorcistow Act: 19. v. 13. Z tych wszytkich/ ráchuiąc tylko sáme Lewity stárszę/ procz Kápłanow y drugich Duchownych wzwyż miánowánych/ było Lewitow zá Dawidá Królá trzydźieśći y ośm tyśiecy/ 1. Paral. 23. v. 3. A że Káplani rozdźieleni byli ná 24 cześći ábo pułkow według 1. Par. 24. v. 7. & seqq. ieśli (iáko sámże pisze lib. 2. con: Appionem) zá czásu Jozephá Żydowiná/ ktory żył po zburzeniu ostátnim

Jerozolimy/y po śmierći Páńskiey/w káżdym ich pulku/było wiecey niż pieć tysiecy Káplanow/á pułkow było dwádzieśćiá cztery/iáko z popráwionych Xiąg Jozefowych czyta Sigonius lib. 5. de Repub. Hebr. cap. 3 tedy zá Dawidá Królá sámych Káplanow było wiecey/niż sto tysiecy y dwádzieśćia tysiecy. A z Lewitámi stárszemi było ich wiecey niż sto tysiecy y piecdziesiat y ośm tysiecy. A ieśli to prawdá co niektorzy zacni Autorowie piszą/ że w káżdey cześći tych wszytkich Káplanow y Lewitow/ ktorych káżdy pułk (á pułkow było sześć) miał 24 cześći/ á w káżdey cześći według Jozephá było wiecey niż pieć tysiecy osob/ gdyż tych cześći było sto czterdzieśći y cztery musiáło być (sáme tylko Káplany y Lewity stársze ráchuiac) *wszytkich Duchownych przednieyszych, wiecey niż siedm kroć sto tyśiecy, y dwádźieśćiá tyśiecy.* A iestże ták wiele w Páństwách Krolestwá Polskiego Duchowieństwá? iáko żywo. Vważmyż teraz/ iáko máłe/ y wąskie było Páństwo y wszytká Ziemiá Żydowska. To pewna/ że wdłuż nie byłá dłuższa iedno ná Polskich mil rownych/ ktorych każda może każdy zá godźine iedne viácháć/ sześćdziesiat y siedm/ iáko świádczy zacny author Brocardus Itiner. 7 y Adrichomius pilny y vczony author in præfat. in theatrum terræ sanctæ. A przed nimi S. Hieronym Epist. ad Dardanum ktory ráchuiac ná mile Włoskie/ (ktorych trzy Rzymskie á pieć Lombárdiyskich czynią iedne

náſze

náße) przypátrzywßy śię ſam / y zbiegawßy one kráie
wßytkiey ziemi Zydowſkiey długość kłádźie ná ſto ßeść-
dźieśiąt mil Włoſkich/ to ieſt ráchuiąc trzy Rzymſkie w
iedne náße/ náßych mil 53. y trzecią część mile. A ráchu-
iąc 5. Włoſkich mil Lombárdſkich w iedne náße/ tylko
ná 30 mil rownych Polſkich byłá długa ziemia wßytká
Zydowſká. A ßerokośćiey według Brokárdá y Adry-
chomiußá/ ná iednych mieyſcách tylko ná 18 mil náßych/
á ná drugich /ná 16 náßych Co śię pewnie wie od oczywi-
ſtych świádkow/ ktorzy ią zmierzyli/ iáko ći Authoro-
wie pißą.

Znieśmyż teras ták ßczupłą y wßerz y wzdłuż ziemicę
Zydowſką/ z ták wielką liczbą oſob ich Duchownych/ z
Páńſtwy Krolestwá tego/ dáleko więtßemi/ y z Du-
chownemi ich/ á iáwnie naydźiemy/ że nie tylko niemáß
we wßytkich tych Páńſtwách/ ták wiele Kápłanow we-
dle proporcyey ich wielkośći/ ále dáleko ich więcey/ w ták
máłey ziemicy Zydowſkiey/ niż v nás. Czemuż tedy wo-
łáią niektorzy: Ach wiele Duchownych! Ach wiele wro-
bli ná náße pßenice!

Pokażmy teraz Prowentá Duchowieńſtwá Zydow-
ſkiego.

Pierwßy Prowent był. Dźieśięćiny/ z rzeczy z ziemie ze-
bránych/ ktore/ dwánaśćie pokolenia Zydowſkich/ z ro-
ſkazánia Bożego/powinne były dawáć pokoleniu Lewi/

to ieſt/ Kápłanom y Lewitom/dźieśiątą cżeść/nie tylko zboża wſzelákiego/ále y owocow wſzelákich. Leui. 27 v. 30. Deut. 14 v. 23 y winá Num. 18 v. 27 y oliwy Deut. 14 v. 23.

Drugi Prowent był. Dźieśiątá cżeść wſzelákiego bydłá/ á zwłaſzcżá koni/wołow/owiec/koz/ Leu. 27 v. 32. Jednym ſłowem/wſzytkie dźieśiećiny/ktore P. Bogu oddawáć byli powinni Zydowie/zápiſał P. Bog duchowieńſtwu témtecżnemu Num. 18. v. 12. 13. 21. A te dźieśiećiny co rok im oddawáne były/od káżdego ſyná Izráelſkiego. Deut. 14. v. 22. A ták káżde pokolenie tylko dźewięć cżeśći miáło dochodow ſwoich/ á pokolenie Káplánſkie/miáło dwánáśćie. Bo od dwunaſtu pokolenia dźeśiątą cżeść bráło: zá cżym/bogátſze było niż ktore pokolenie. A to ieſzcże y dla tey przycżyny/że inſze pokolenia/ tzry ábo cztery rázy wiecey w ſobie miáły oſob/niż pokolenie Lewi. Num. 3. & 4. Owſzem/ ſámych tylo pierworodnych ſynow Izráelſkich/ było wiecey/niż wſzytkich oſob w pokoleniu Lewi. Num. 3. v. 42. & 46 á ták wiecey miáłá/ y to bez prace/káżda oſobá duchowna intraty/niż ktora świecka.

Trzeći Prowent (iako dobrze vważa Hieronim S. in c. 4. Ezech) był. Drugie dźieśiećiny/rozne od pierwſzych od P. Bogá przykazáne/ktorych z Kápłanémi y Lewitémi ofiárowawſzy ie P. Bogu/ludźie pożywáć mieli. Deut. 12 v. 11. 12. 17. 18. & cap. 14. á v. 22. ad 28.

Czwarty Prowent był. Trzećie dźeśiećiny/ktore P. Bog

co

co Trzeći rok kazał odkłádáć/ y z Lewitámi ich vżywáć. Deut. 14 w 28 29 &cap. 26 w 12. Tob 1 w 7.

Piąty Prowent był. Jeszcze Czwarte dźieśiećiny/ ktore sámi Lewitowie z Bożego roſkazánia/ dawáli Káplanō z ſwey cześći. Num. 18. w. 26 27. 28. 2. Eſdr. 10. w 38. A ták Káplani ktorzy v nich byli (iáko v nas ſą Biſkupi) procz ſwey cześci/ ktora śie im doſtawáłá rownym działem poſpołu z Lewitámi (iáko dobrze vważa Joſephus 14. Antiq. c 4. y mamy 2. Eſdr. 10. w 38.) od káżdego Lewity / bráli znowu dźieśiecinę y ták byli bogátſzi niż Lewitowie/ iáko y teraz ſłuſznie z Boſkiego rozrządzenia bogátſzi ſą Biſkupi niż inſzi Duchowni.

A tym/ wſzytkie dźieśiećiny/ P. Bog roſkazał był oddawáć/ bez odwłoki Exod: 22. w 29. y żeby były z rzeczy co nawybornieyſzych/ y to pod gárdłē roſkazał Num. 8. w 29 32. Z czego śie Pan Bog chlubi/ y to Káplanom obiecuie/ á świeckim zá to obiecuie błogosłáwieńſtwo. Iere: 31. w 14. Inebriabo animam Sacerdotum pinguedine, & populus meus bonis meis adimplebitur- ait Dominus.

Szoſty Prowent był z podátkow rozmáitych/ ktore Duchowieńſtwu ſwemu dawáli z dobrey woli/ bez żádnego roſkazánia Bożego / ktory częſto ich wzmiankę czyni/ y pokázuie że mu śie podobáły Leuit. 7. w 16. & c. 22 w 18. Num. 15 w 3. Y ták dawáli pokármy/ y mokre ofiáry ábo napoie. 2. Eſdr: 10. w 37. Dawáli miod. 2 Par. 31. w 5. Dawáli drwá do palenia ofiar 2. Eſdr: 10. w 34.

Sió.

Siodmy Prowent. Był z drugich ofiar y podatkow/ ktore Kápłanom y Lewitom oddawáli/ nie z roſkazánia Bożego / ále dość czyniać ślubom/ ktoremi sie dobrowolnie obowiazywáli ná oddawánie tych podátkow Leu: 22 ✠ 18. & cap: 23 ✠ 38 Num: 15 ✠ 3 & c. 18 ✠ 11. 12. Ktore śluby Pán Bog roſkazał wypełniáć / Leu: 27. ✠ 2. 13. 16. Num: 29. ✠ vlt. Deu 12. ✠ 6. 26.

Oſmy Prowent. Trzy rázy do roku (kiedy ludźie chodźili do domu Bożego Deut: 16 ✠ 16) powinni byli z roſkazánia Bożego nawyżſzemu Káplanowi/ y mnieyſzym Káplanom dawáć pierwoćiny żniwá w kłoſách ná Wielkanoc Leu. 23. ✠ 10. A te pierwoćiny być miáły z wſzelákiego zboża co źiemiá rodźi Exod: 22. ✠ 19.

Znowu drugi raz káżdego roku / powinni byli ofiárowáć tymże ſługom Kośćielnym/ pierwoćiny chlebá nowego na Swiatki/ Leu. 23. ✠ 15. 17. Y nie godźiło sie nikomu ieść chlebá nowego ábo káſze z nowego zboża/ ażby pierwey Káplanowi sie oddáło/ to co mu należáło. Leu. 23. ✠ 14.

Procz tych chlebow nowych co rok Káplanom oddawánych/ Pan Bog dał im y drugie pierwoćiny chlebá/ ktory piekli/ co tydźień. Num. 15. ✠ 21.

Znowu czwarty raz co rok Pánu Bogu y ſługom iego / powinni byli dawáć y dawáli zebrawſzy wſzytkie zbożá y owoce/ y winá/ y oliwy/ ze wſzytkich tych rzeczy pierwo-

pierwoćiny. Num. 18. ỽ 12. 13. Deu. 18. ỽ 4. A to czynili ná końcu látá/ śiodmego miesiącá po žniwách. A te pierwoćiny iáko piße s. Hieronim in c. 10. & 45. Ezech. miáły w sobie ßeśćdźieśiąta część wßytkich prowentow/ ktore co rok przychodźiły Izráelczykom / po wßytkiey ziemi Zydowskiey/ ktory prowent był wietßy/ niž dźieśiećiná dźieśiećiny/ ktora śie dawáłá Káplanow od Lewitow. A Ep. 126 piße/ že te pierwoćiny/ czáśem miáły w sobie czterdźiestą część prowentow ludu Božego.

Dźiewiąty Prowent był od P. Bogá náznáczony z Pieniedzy ná potrzeby Kośćielne / ná ktore káždy co miał wiecey niž 20 lat/ dawáć był powinien od głowy pulsyklá to iest/ großy 23. y ßeląg 1. Exod. 30. ỽ 12. 13. Co trwáło y ná potym 4. Reg 12 ỽ 4. & c. 22 ỽ 3. 4. 2. Par. 24 ỽ 5. & seq. y áž do czásow CHRISTVSOWYCH Marci 12. ỽ. 41. A ták nie ráchuiąc wßytkich ktorzy byli wyßli z Egyptskiey niewoli do Ziemie obiecáney/ ktorych było (iáko niektorzy z Pereriußem disp. 17. in cap. 12. Exod. num. 97 ráchuią) Trzy Milliony/ od ktorychby przyßły dwá Milliony / y trzykroć sto tyśiecy/ y trzydźieśći y trzy tyśiace / trzystá / trzydźieśći y trzy złote/ y großy 10/ ále ráchuiąc tylko sposobne do woyny/ ktorych było ßeśćkroć sto tyśiecy / Exod. 12. ỽ 37 od nich przyßło *czterykroć sto tyśiecy, ßeśćdźieśiat y ßeść tyśiecy, ßeśćset, ßeśćdźieśiat y ßeść* złotych/ y großy 20. A iáko/ tylko z dátku žolnierskiego ná on czás zebráne

 byly

były skárby Kośćielne / po tym poznaβ / że zá Dawidá Krolá / sámych osob do woyny sposobnych / náliczono z Izráelá Tyśiąc tyśiecy / y sto tyśiecy: á z Judy czterykroć sto tyśiecy y śiedmdziesiąt tyśiecy / 1 Par. 21 w 5. od ktorych im przyβedł *ieden Million*, y nád to / *dwakroć sto tyśiecy, y dwádzieściá tyśiecy y ieden, sto, y iedenaście* złotych / y groβy 3. y βelag 1. Vważcież to PP. Żołnierze iesli sie ná táką summe wáβym Duchownym skłádacie? w ktorych wioskách / Stácye od Was wybráne / podobnoby nie ieden Million vczyniły.

Dziesiąty Prowent był ten. Rozkazał był P. Bog dáć Kápłanom wβytkie pierworodne człowiecze y bydlęce. Exo. 13. w 2. A pierworodne krowie / owcze / y kozie / oddawáły sie cáłe. Ale pierworodne / człowiecze y zwierzę nieczyste (ktorego było wiele) odkupowáli. Człowiecze / piącią syklow srebrnych Num. 18 v 15 16 to iest po náβemu / śiedmiá złotych / y dwudziestá trzemá groβámi / y iednym βelągiem. Jeśli tedy zá Moyżeβá náliczono sámych synow pierworodnych / dwádześciá dwá tysiącé / dwieście siedmdziesiąt y trzech / Num. 3 w 43. Od nich przychodziło Kápłanom złotych *sto tyśiecy śiedmdźieśiat y trzy tyśiace, dwieście trzydźieśći y trzy*, groβy 23 y βelag 1.

Jedennásty Prowent. Te Lewity ktore w domách swych drudzy miewáli / powinni byli kármić Deu: 14. w 27

á nie

á nie ßczupło / ále áż do násycenia / zá co gospodarzom Pan Bog obiecál błogosłáwić we wßytkich dzielách rąk ich. Deut. 14. v vlt.

Dwánasty Prowent. Kazał im Pan Bog dawáć cześć welny / po ostrzyżeniu owiec Deu: 18. v 4.

Trzynasty Prowent y wielki był / z ofiar wßytkich á wßytkich / náwet y z cálopalenia. Bo ácz wßytko mieso ná cześć Boża paliło sie / skory iednák przy Káplanách zostawáć miály. Leu. 7. v 8.

A z drugich rzeczy przez inákße ofiáry Pánu Bogu ofiárowánych / cześć Pánu Bogu sie ofiárowáła / á cześć Káplanom dawána być miáłá z Bożego roskazánia. Abowiem gdy przynoßeno ofiáre obiáty Pánu / (ktora byłá z białey mąki / ábo z chlebá w piecu upieczonego / ábo w panwi smázonego w oliwie / ábo ná roßcie pieczonego / ábo prázone zboże w ogniu) cześć należáłá Aaronowi y synom iego. Leu: 2 v 3 10.

Tákże w ofiárách mokrych / cześć ná Páná Bogá ßłá cześć ná Káplánßą mężczyzne / Leu. 6 v 14. 16.

Tákże z ofiar zá grzechy osob świeckich prywatnych (bo ofiáry zá Káplaná / zá Książe / zá wßystek Lud ogułem, wßytkie / iáko w cálopaleniu paliły sie ná cześć Bożą Leu. 4.) cześć sie dawáłá mężczyznie Káplánskiey Leu. 5. v 13. & C. 6. v 23. 24. 29.

Tákże y drugie ofiáry / ktore názywano zá wystepki / ro-

zne od ofiar zá grzechy/ cześć należálá Kápłanem. Leu 7. w
7. K temu/ káżda z białey maki ofiárá / ktora pieká w
piecu/ y cokolwiek ná roßcie/ ábo w panewce bywáło
przyprawione/ temu Kápłanowi należálá/ ktory ia ofiá-
rował/ choćiaż oliwa záczyniona / choćiáż suche rzeczy
były. Leu 7. w 9 10.
A iesli/ ná dziekowánie zá dobrodzieystwá ofiárá byłá/
w ktorey ofiárowáły sie chleby bez kwásu oliwa pomá-
záne/ y kreple przásne/ oliwa pomázáne / y biała mąká
wárzona/ y kołacze oliwa námázáne / dawálá sie cześć
Kápłanowi y z mieśem Leu 7. w 12. 13. 15.
Tákże w ofiárách zapokoynych/ y obiáty/ gdzie ofiárowa-
no łoy y mostek/ łoy miał być spalony/ á mostek oddány
miał być kápłanom y łopátká práwa Leu 7 w 31. 34.
A kto chce wiedźieć iáko wielkie ofiáry bywáły w stá-
rym Zakonie (procz przykazánych od Páná Bogá) do-
browolnie od Pánow czynione/ niechay czyta Num. 7. á
zwłaßczá 3. Reg 8. w 63 64 gdźie tylko sam ieden Sálomon
ofiárował wołow dwádźieśćia y dwá tysiecy / owiec sto
dwádźieśćia tysiecy. A lud zásie iego ofiárował owce y
woły bez ceny y bez liczby 3. Reg. 8 w 5. Ták wiele tylko ie-
dnego dniá ofiár było. A coż ofiar przez cáły rok?
Czternasty Prowent był z Názáreußow/ ktorzy kiedy
P. Bogu sie ofiárowáli/ strzygac włosy/ y znowu/ ile rá-
zy w iáka zakonna nieczystość wpadáli/ y potym/ kiedy po

skoń-

skończeniu swego poświęcenia/ y tákowego życia/ wracáli sie do życia pospolitego/ powinni byli/ z roskazánia Bożego/ ofiárowáć Bogu/ y Kápłanom cześć dáć ofiar: ktore były/ cielętá/ owce báránny/ chleby przáśne oliwą pokropione/ y inße rzeczy. Num 6. w 12. 14. 15 20 procz inßych dobrowolnych ofiar/ y slubem P. Bogu obiecánych Num 6. v. 21.

Pietnasty Prowent był z Pieniedzy drugich/ (oprocz wyżey miánowánych) ktore Zydzi Kápłanem dawáli ná okup slubu/ ktorym poslubiáli duße swoie Pánu Bogu: ná ktory okup mężczyzná od dwudziestego roku áż do ßeśćdziesiątego/ dawáła od głowy/ piećdziesiąt syklow srebrnych Leu. 27. v. 3 to iest / káżdy od siebie po złotych 77. großy 23 y ßelągu 1. á białagłowá syklow záśi 30. Leu. 27. v. 4. to iest/ złotych náßych 46. y großy 20 A kto czynił slub od piątego roku áż do dwudziestego/ mężczyzna powinien był dawáć syklow 20. to iest złotych 31 großy 3. y ßeląg 1. á białagłowá 10. Leu. 27. v 5. to iest złotych 15. großy 16. y ßelągow 2. A od pierwßego miesiącá do piąci lat/ zá dziećię ofiárowáne od mężczyzny przychodziło syklow 5. to iest/ iáko sie wyżey rzekło złotych 7. großy 23. y ßeląg 1. á od białey płći/ syklow 3. Leu: 27 w 6. to iest złotych cztery y großy dwádześciá Kto miał lat 60. y wiecey powinen dawáć syklow 15. to iest złotych 23. y großy 10. a niewiástá tychże lat syklow dziesiec to iest złotych 15. großy 16. ßelą-

gow 2. Nád to dał Pan Bog Kápłanom w moc/ żeby według swego zdánia náznáczáli co vbodzy mieli dawáć zá się ná okup tego tákiegoż ślubu/ y to powinni byli dáć Leu. 27 w 8. Tákże Kápłani sadzili/ co się miáło dáć/ zá bydle nieczyste Leu. 27. w 13. A nád iego oszácowánie powinni byli dáć ieszcze piąta część Leu. 27 w 13.

Szesnasty Prowent mieli Duchowni Stározakonni/ z miast swoich własnych w ktorych mieszkáli/ tylko oni sámi. Bo ácz nie mieli pewney ziemie oddzieloney od drugich dwunastu pokolenia/ mieli iednák z rozkazánia Bożego miast 48. wpośrzodku dwunastu pokolenia/ áby do nich mieli świeccy rekurs dla náuki y rządu Duchownego Ios 21 w 4. A Christianus Adrichomius in Theatro terræ sanctæ tit: Leui num. 7. pokázuie z Pismá ś. że potym mieli miast 70. ná dobrym powietrzu y gorzystych mieyscách/ bo się ich było przymnożyło/ przeto potrzebowáli więcey dobr.

Siedmnasty Prowent był z folwárkow / y pol / y gruntow/ktore mieli z roskazánia Bożego zá swemi miástámi/ ná przedmieściách/ y dáley/ ná milę około miástá ze wszytkich stron/ ktore przedmieścia/ mieli ná ogrody winnice/ y polá dálsze / ná folwárki y ná wychowánie bydłá Num. 35. w 2. Ios. 21. w 2. Kto znáczy słowo Greckie τὰ περιςπόρια to iest/ role przed miástem sprawione y posiáne / iáko dobrze vważa *Andreas Masius* in C. 21 Iosu.

Osmna

Osmnasty Prowent był z domow/y rol dziedzicznych y ktore kto wiecznym práwē trzymał/y ktore nie iuż z roskázánia Bożego/ ále z nabożeństwá/y slubu/lud Boży zápisował Kápłanom/pod tymi kondyciámi/Kápłanom od P. Bogá były dáne. Leu.27. á v. 14.ad 22. Pierwsza. że Kápłan oglądawszy dom własny poslubiony/ieżeli dobry ábo zły / sam miał cenę postánowić / wedle ktorey miał być przedan. v 14. Druga. Ieśliby ten ktory on dom slubił chciał ij odkupić/powinien był dáć te pieniądze/zá ktore ij oszácował Kápłan/ á nád to ieszcze piątą część oszácowánia. v 15. Trzecia. Ieśli rolą osiádłosci swey slubi/y poświeci Pánu/według miáry zásiewku będzie szácowána ceną. Ieśli trzydziestą korcy ieczmienia zásiewáią ziemie/zá 50. syklow srebrá/ma być przedána v 16, to iest zá złotych Polskich 77. grosży 23. y szelag 1. Czwarta. Ieśli záraz od roku záczętego Iubileuszu poslubi rolą: będzie zá to oszácowána (tákże od Kápłaná) zá co może stáć v 17. Piąta. A ieśli wyszło nieco czásu (po Iubileuszu) Kápłan poráchuie pieniądze według liczby lat/ktore ieszcze zbywáią áż do Iubileuszu/ y wytrącono będzie z zapłáty v 18. Szosta. Ieśli ten co rolą slubił chciał ią odkupić/ nád szácunek od Kápłaná vczyniony/ ma náddáć piątą część. oszácowánych pieniędzy. v 19. Siodma. A ieśli nie będzie chciał odkupić/ ále komu inszemu będzie z przedána/ iuż wiecey ten ktory ią slubił/ okupić iey nie

będzie

bedzie mogł w 20. tákże choć przyidzie Jubileuß/ w ktory máietnosci przedáne do napierwßych Pánow ktorzy ie przedáli/ wracáć sie miáły/ Leu. 25. w 10. táka iednák máietnosć nie do Páná ktory ią slubił/ ále do Káplanow sie wracálá Leu: 27. w 21.

Dziewietnasty Prowent był z domow y rol / ktore tákże dobrowolnie kto chciał/ P. Bogu/ y iego Káplanom ofiárował/ slubem sie ná to obowiezuiąc: á iesli ná te domy y role nie wieczne práwo/ ále do czásu miał ten co ie ofiárował/ pod tymi kondycyámi oddawáły sie P. Bogu/ á od Páná Bogá Káplanom. Num: 18 w 14. Pierwßa. Miał Káplan zráchowáć cene teg pola/ wiele stáło/ á *pro rata*/ wiele lat było do Jubileußu/ tyle pieniedzy zá ono pole miał wziąć Leu. 27 w 23. Druga. A w Jubileußu/ wrocić sie miáło to pole ábo rola/ nie do tego co ią slubem ofiárował/ ále do napierwßego Páná w 24. á to dla tego/ że te rola ten co ią oddał Káplanom/ nie wiecznością (iáko one w osmnastym Prowencie) ále do czásu trzymał.

Dwudziesty Prowent ábo ráczey vgruntowánie prowentow było z Constytucyey Bożey/ ktora Pan Bog vczynił Leu. 27. w 28 w te słowá: Cokolwiek poswiecono bedzie Pánu/ badz człowiek/ badz bydle / ábo rola/ nie bedzie przedano / áni bedzie mogło być odkupiono &c.

PP. Politycy vważcie to / bo *directe* tá Constytu-

cya

cya iest przećiwna tey o ktorą śie stáraćie.

A z tey Bożey Konstytucyey / gdźie zákázuie Lewitom przedawáć miast y folwárkow pokázuie śie/ że Lewitowie swoich miast y folwárkow / nie tylko byli *Vsufructuarij*, ále *directi Domini*, iáko mowią *Iurisconsulti*. Ædes Leuitarum; quæ in vrbibus (inszych pokolenia) sunt, semper possunt redimi &c. quia Domus Vrbium Leuitarum pro possessionibus sunt inter filios Israel. Suburbana autẽ eorũ (gdźie mieli swoie wielkie folwárki) non veneant, *quia possessio sẽpiterna est.*

OSMA PRZESTROGA

Nie godźi śie przeszkadzáć żadnym sposobem szkołom Krákowskim *PP. Societatis IESV*. Bo to wszytkim á wszytkim zákazano / mocą Stolice Apostolskiey pod klatwą/od ktorey w Polszcze rozgrzeszyć żaden (*extra mortis articulum*) nie może; ále ná to trzebá wyráżney z Rzymu mocy ábo á *S. Rota*, ábo od Oycá S. Co śie pokázuie z Dekretow/Kommissarzow Apostolskich/ ktorzy tę spráwę w Rzymie przez sześć lat sądźili/ná instáncią PP. Akádemikow Krákowskich/ ktorzy byli pozwáli do Rzymu o te szkoły *PP. Societatis IESV*. Słowá Dekretu Rzymskiego są:

Vobis omnibus & singulis, Abbatibus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis &c. Canonicis, Plebanis, Viceplebanis, Vicariis, Capellanis &c. Regularbns exẽptis,

 & non

& non exemptis, &c. nec non Illustrissimis DD. Palatinis, Castellanis, Ducibus, Militibus, Nobilibus, Capitaneis, Marescallis, Deputatis, Iudicibus, Consulibus, Proconsulibus, &c. Præfectis, Seruientibus, Scribis, cæterisq; Dominis & vestrũ cuilibet in solidũ, cuiuscũq; status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, vel præeminentiæ extiterint, inhibemus ne Venerabili Collegio Cracouiensi Societatis IESV, illiusq; Rectori, Patribus, & Professoribus, ac scholaribus seu studentibus principalibus, vel eorum pro tempore successoribus &c. impedimẽtum aliquod præstetis seu præstent, aut impedientibus ipsos &c, in aliquo detis vel dent auxilium, consilium vel fauorẽ directè vel indirectè, publicè vel occultè, quouis quæsito colore, causa, prætextu vel ingenio. Quod si fortè præmissa omnia & singula non adimpleueritis &c. Nos in Vos & ipsos supra dictos, & vestrum quemlibet in solidum, qui culpabiles in præmissis vel aliquo præmissorum fueritis seu fuerint, ac in Contradictores quoslibet, & rebelles ac impedientes ipsos Venerabile Collegium Cracouiense Societatis IESV illiusq; Rectorem, Patres, & Professores ac scholares & studentes &c: ipsosq; impedientibus, auxilium dantes, consilium vel fauorem, publicè vel occultè, per se vel alium seu alios, ex Nunc, prout ex tunc, & ex tunc, prout ex nunc, singulariter in singulos, &c. Excommunicationis: in Ecclesiarum verò quarum-

rumcunq; ac Monasterium Conuentus, Capitula, & Collegia quæcunq; in his delinquentia, Suspensionis á diuinis, & in ipsorum delinquentium & rebellium Ecclesias, Monasteria, & Capellas, Interdicti Ecclesiastici sententias ferimus in his scriptis, ac etiam promulgamus &c. Absolutionem verò omnium & singulorum, qui præfatas nostras excommunicationis sententias incurrerint, siue incurrerit, quoquo modo, Nobis vel superiori nostro tantummodo reseruamus &c. Romæ 15. April. 1630

A ná to/co niektorzy mowią/że te szkoły są przećiwko práwu/y przywileiom Akádemiey Krákowskiey w Státut Koronny inserowánym: Ták sie odpowiáda.

Naprzod. że żadnego tákiego Przywileiu PP. Akádemicy nie máią/ w ktorymby zákazano inszych szkoł w Krákowie oprocz Akademickich. Jest w przywileiách ich że ieden ma być Rektor w tey szkole/ ktora fundował Krol: ále niemász tego/żeby w inszey szkole/ktoraby od drugiego népotym fundowána byłá/ nie był iey Rektor osobny. A że Krol J. M. S. pámięci ZYGMVNT Trzeći fundował Oycō Szkoły w Krákowie tákżmocą iáko y iego przodek fundował Akádemią/ iáko tá ma swego Rektora/ ták y Szkoły PP. *Societatis* máią mieć swego R ták to vznano w Rzymie/gdźie/ kiedy wszytkie Przywileie Akádemickie były *ad Acta* przyniesione y Aktkowáne/ vználá to sáma Rota *in tertia decisione Anno*

 1526.

1526. 18. Dec. temi słowy: *Patres Societatis legendi nedum humaniores literas, sed etiam maiores scientias licentiam habent, ex Priuilegio S. mem. Pij Quinti, quapropter habent assistentiam Iuris, cui non resistunt Priuilegia Vniuersitatis, quia non concedunt facultatem prohibendi alijs.*

Druga / Choćiaby w Przywileiách Akádemickich byłá táka prohibicia / tak: o tym dálá wyrok táż *Sacra Rota* temi słowy. *Et quãuis hanc facultatẽ dicta Priuilegia concederent, censentur sublata per clausulas amplissimas Priuilegij à Pio quinto concessi PP. Iesuitis cum clausula, sublata, decreto irritanti, & expressa derogatione quorumcunq; statutorum, consuetudinũ, Priuilegiorum, & Iurium aliarum Vniuersitatum, cum prohibitione sub pœna excommunicationis, & alijs, ne audeant vel præsumant, molestare Societatem, quin liberè & licitè legat in eorum Collegijs.*

Trzećia / choćiaby w Przywileiách Akademickich / było wyráżne zákazánie miánowićie Szkoł Jezuickich / iżeby im nie szkodziły / dla tego że Akademiá Krákowska / przed Bolognetem Legátẽ Papieskim w Krakowie dwá razy / *publicè y authenticè*, wyráźnie pozwoliłá *Anno* 1583. *in Februario*, áby PP. *Societatis* w Krakowie mogli mieć swoie Szkoły. O czỹ *Patres* Krákowscy máią *publica & authentica Instrumenta*, ná ten czas vczynione.

Czwar-

Czwarta. Kiedy Krol swietey pamięći *ZYGMVNT TRZECI* ná iednym Seymie náznáczył był Kommissarze Jego Mośći X. Biskupá Krákowskiego ſla: Pam: Szyßkowskiego/ y J. M. X. Grochowskiego Biskupá ná ten czás Przemyskiego/ y J. M. X. Rádoßewskiego Biskupá Kiowskiego / żeby ználezli iáki sposob konkordiey z obiemá stronámi. Przyiáchał do Krákowá J. M. X. Biskup Krákowski y J. M. X. Biskup Kiiowski/ y deklárował wolą Królá J. Mośći PP. Akádemikom. oni *publicè* y wyraźnie odpowiedźieli/ że do żadney Konkordyey nie chcą przystąpić/ ále chcą przestáć ná dekrećie ktory pádnie w Rzymie. A że pádł dekret dobrze przećiwko PP. Akademikom/ niech sie im kontentuią/ y słowá dotrzymáią.

Piata. Lepiey Rzeczypospolitey mieć Szkoł wiecey niż mniey/ iáko mieć wiecey kramow y Kośćiołow/ bá y kárczem. Lepiey woysku mieć wiecey Zołnierzow niż mniey. A choćby było *dubium ius*, to pokázuie/ że mieliby *Reipub: ciues & defensores fauere libertati nobilium*, niż *seruitutem inducere*. Bo *seruitusći* to, przymußáć Száchtę żeby nigdźie indziey iedno do Akádemiey w Krákowie dźiatki swoie nie dawáłá. A kiedy PP. Akádemicy będą dobrze vczyć/ by było inßych nowych Szkoł wiecey/ będą mieć discipułow siłá / iáko y teraz wiecey ich máią niż przed tym.

Szosta. Dziwna rzecz/ sa práwá wyráźne w státucie Biskupom y Duchownym służace/ á żaden sie o nie nie vymuie/ choć sie wielkie sámemu Bogu krzywdy dzieia/ przez náruszenie ich praw/ á o ten Przywiley Akádemicki/ ktory Szkoł inszych nie zákázuie/ y ktory sie od nikogo nie gwałci/ ták bárzo sie vymuia ci/ co áffektem nie dyskursem sie rzadza.

Siodma. Jesli PP. Akádemikom krzywdá/niech sie znowu do Oycá S. vcieka / niech prosza *restitutionem causæ in integrum*, co sie im bez trudnosci żádney pozwoli: bo sie káżdemu w Rzymie to pozwála. Tám iest tego własny sad. Do Duchownego sadu tá spráwá należy/ bo chćieć to nie *spirituali iudicio* znieść/y to co w Rzymie osadzono chćieć kássowáć/ nie godzi sie: iest ná to táka klatwá in Bulla Cœnæ Domini : num. 13. *Excommunicamus & anathematizamus omnes tam Ecclesiasticos quam seculares, cuiuscuq; dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem á grauamine &c, inhibitionũ, monitoriorum, executoralium & aliorum decretorum &. á Palatij nostri Auditoribus, Commissarijs, alijsq; Iudicibus & delegatis Apostolicis emanatorum, &c. ad Curias seculares & laicã potestatẽ recurrũt &c.* Item nũ. 14. *Et qui executionem literarum Apostolicarum seu Executorialium decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consiliũ aut assensum*

præstant

præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ vel aliarum prætensionum &c. A od tey klatwy bez osobliwego dozwolenia Stolice Apostolskiey/ zaden rozgrzeßyc niemoże.

Nád to/ ktoby w tey spráwie chciał czynić przećiwko Decizyev y dekretom *S. Rotæ*, czynilby też tym samym *contra Bullam Pij V.* ktora śie záczyna: *Cum literarũ.* do ktorey śie *S. Rota* referuie. Abowiem Pius Piaty Papież wzglad máiac/ iáko powßechny Wiernych wßytkich Oćiec/ ná pożytek Kośćiołá wßytkiego/ Roku P. 1571 *absolutè, & vniuersaliter*, w tey spráwie około Szkoł *PP. Societatis IESV* námieyscách gdźie sa *Vniuersitates*, Decisia/ *Auctoritate Apostolicâ*, takimi słowy vczynił:

Auctoritate Apostolica per præsẽtes decernimus. & declaramus, quod Præceptores huiusmodi Societatis, tam literarum humaniorum, quam liberalium Artium, Theologiæ, vel cuiusuis earum facultatum in suis Collegijs etiam in locis, vbi Vniuersitates extiterint, suas lectiones, etiam publicas legere (dummodo per duas horas de mane, & per vnam horam de sero cum lectoribus Vniuersitatum non concurrant) liberè, & licitè possint; quodque Scholasticis liceat in huiusmodi Collegijs lectiones, & alias scholasticas exercitationes frequentare, ac quicunque in eis Philosophiæ, vel Theologiæ, Auditores fuerint in

qua-

quauis Vniuersitate, ad gradus admitti possint, & cursuum, quos in Collegijs prædictis confecerint, ratio habeatur, ita vt si in examine sufficientes inuenti fuerint, nõ minus sed pariformiter & absque vlla penitus differẽtia, quam si in Vniuersitatibus præfatis studuissent, ad gradus quoscunque, tam Baccalaureatus, quam Licentiaturæ, Magisterij, & Doctoratus admitti possint, & debeant, eisque super præmissis specialem licentiam, & facultatem concedimus. Districtius inhibentes Vniuersitatum Rectoribus, & alijs quibuscunque sub excõmunicationis maioris, alijsque arbitrio nostro moderandis, infligendis, & imponendis pœnis, ne Collegiorum huiusmodi Rectores & Scholares in præmissis, quouis quæsito colore, molestare audeant, vel præsumant. Decernentes quoque præsentes literas vllo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel quopiam alio defectu notari, vel impugnari nullatenus posse, minusqué sub quibusuis similium, vel dissimilium gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, & alijs contrarijs dispositionibus comprehendi vllatenus posse; sicq; per quoscunq; Iudices, & Cõmissarios quauis auctoritate fungentes, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac causarum Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi facultate, iudicari debere, irritum quoque & inane,

ne, si secus super his â quopiam quauis actoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. &c. Non obstātibus præmissis ac felicis recordationis Bonifacij PP. VIII. prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, dummodo vltra tres dietas quis, vigore præsentium, ad iudicium non extrahatur: ac alijs Apostolicis constitutionibus, & ordinationibus, ac quibusuis, etiam iuramēto, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs, indultis, & literis Apostolicis tam prædictis, quam quibusuis alijs Vniuersitatibus, & Collegijs, ac quibuscunq; personis, tâm Ecclesiastecis, quam secularib. in genere, vel in specie, ac sub quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsq; efficacioribus, & insolitis clausulis, irritātibusq;, & alijs decretis in genere, vel in specie quomodolibet cōcessis, infirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiam si de illis, eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, & expressa mentio habenda foret, tenores huiusmodi præsentibus pro expressis habētes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dūtaxat specialiter, & expresse derogamus, contrarijs quibuscunque. Aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab Apostolica sede indultū, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbū de

 indul-

indultorum huiusmodi mentionem. &c. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, Die X Martij M.D LXXX. Pōtificatus Anno Sexto.

Ponieważ tedy zá Szkołámi Krákowskiemi *PP. Societatis IESV* przećiwko PP. Akádemikom/ ktorzy byli *Actores* w tey spráwie / oprocz *Bullam Pij V.* trzy dekretá stánely/ y po nich *Executoriales literæ* dwoiákie sa wydáne w Rzymie/ ktore PP. Akádemikowie przyieli/ y obiecáli chowáć/ á ponieważ ich Appellacya iáko niesłuszna w Rzymie odrzucono/ gdźie *ab vltima sententia* żaden nie appelluie / y kto to czyni / pokázuie *magnam ignorantiam Iuris*, żaden nie może dobrym sumnieniem przeszkadzáć/ ile *in seculari Conuentu* Exekucyey tych dekretow. Przeto kiedy teráznieyszy Ieg̃ M. X. Legat do Krákowá przyiáchawszy/ dowiedźiał sie/ że niektorzy vdawáli/ iákoby *Decreta* y *Executoriales* Rzymskie nie miáły swey mocy/ dla appellacyey od nich vczynioney/ kazał wszytkim Káznodźieiom dniá pewnego ná ámbonách publikowáć/ że to vdánie było złe y nie práwdźiwe/ á że ći wszyscy ktorzy y przedtỹ czynili co przećiwko Dekretom Rzymskim za Szkołámi *PP. Societatis IESV.* dánym/ y po tym czynić beda/ w klatwe wpádli y wpadna. Dźiáło sie to Roku Páńskieg̃ 1630. 23. *Octobris.*

KONIEC.

INDEX PRZESTROG